

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Iosephi Ripamontii E Collegio Ambrosiano Historiarvm Ecclesiae Mediolanensis Decas ...

Decas Prima

Ripamonti, Giuseppe

Mediolani, 1617

Liber Septimvs.

urn:nbn:de:hbz:466:1-11209

IOSEPHI
RIPAMONTII
EX DOCTORIBVS
COLLEGII AMBROSIANI
HISTOR. ECCL. MEDIOL.
LIBER SEPTIMVS.

VSEBIVS Ecclesia liberata consti-
tutaq. religione, dare pudicos mores
Vibi, dare disciplinam conabatur,
quæ perturbatione temporum amif-
sa, facile reuocari non poterat, ob
externæ consuetudinis reliquias ma-
nente luxus dulcedine, subeunte animos licentia, cui
per tot annos infueuerat Ciuitas, haud vnquam dura
fatis aduersus delitias, & voluptates natiua gentiũ om-
nium venena. Sed & otium primò, deinde spatium vitæ
defuit Pontifici, quantum is conatus, & ea suscepta cu-
ra postularet. Cùm enim defuncto per id tempus Leo-
ne, Romanam Ecclesiam Hilarus occepisset, natalemq.
noui

noui Pontificis diem ab Episcopis oporteret celebrari tradito quodam more, vadendum Romam Eusebio cū cæteris ad illud solenne sacrum fuit; voluitq; dein Hilarus occasione conuentus eiusmodi, communicare cū Patribus graua multa, & controuersa, de quibus confuleretur ex Hispania, & Galia per litteras, & legatos, scilicet, vt ex cōmuni eorū sententia decerneret, quæ suprema potuerāt ipsius autoritate decerni. Ita Synodus habita nihil in Ecclesiæ suæ rebus agentē aliquādiu Romæ tenuit Eusebium, eaq; Pontificis peregrinatione desolati Mediolanenses in illo animorum habitu perseuerauere, donec rediret. Reuersus Epiphanium Ticinensem inuasiat Pōtificatu, repetit incepta, nec diu supstes fuit. Eusebio defuncto Noua clades Mediolanensē Ecclesiā adflixit, superiorum temporum cladibus pæne par, vtiq; si furorem hostium, rerumq; motus estimes, ceterum spatio temporis minor. Amali, fera gens, quos prædæ spes, & solita barbaris mobilitas conciuerat, parta iam pace liberam, & solutam Italiam inuasere duce Vindemiro, cui studium desæuire per lasciuiam in sacra, & ex clericorum iniurijs atque dehonestamentis dira voluptas erat. Ita quicquid ab Eusebio prouisum atque constitutum, id omne vanum atque irritum fuit. Inuoluit ea temporum caligo Geruntium Eusebij successorē, vt cū nihil ab Episcopo per ea mala posset fieri, ne facta quidem extent. Et prosequitur eum memoria, tanquam coactum, cū inter cupientes, & minores ipse suffecturus abnueret. Eo sedente, Ricimer, qui Anthemij Cæsaris filiam habebat in matrimonio, Mediolanum venit, afflictæ suæ fortunæ misericordiam ibi & vitæ per-
fugium

fugium quærens. Mouerat is forte suspiciorem Socero, quasi regijs nuptijs elatus immineret Imperio, iamq. testibus, & indicijs arguebatur. Inde scilicet fuga, & exsulum, ac nisi principis iræ spatium dedisset, petebatur ad necem. Mediolani non latebras modò, & faciles ad tegendum animos, sed periculi quoq. deprecato-rem, & authorem salutis inuenit. Epiphanius fuit, què ab Eusebio paulò antea consecratum memorauit, magna in vulgus gratia, & magno nomine, tamquam non sanctitate vitæ potiore quam quempiam, tractandisue regū ingenijs aptiore illa ætas haberet. Is profugi Ricimeris casum insita lenitate miseratus, Romam ad Anthemium proficiscitur precèsq. defert ipsius exsulis, & suas; humano lapsus errore, & annisurum in posterum. vt offensionem illam emendet obsequio ac fide. Nominè Ricimeris hæc, & alia, quæ in memoriam annalium haud peruenere. versus inde in artes, & delinimenta, quæ secum ipse fuerat meditatus; clementiæ cælestis exemplum, & quantum pulchrius sit ignouisse, quam perdere, simul filiæ viduitatem, ac solitudinem, & clarissimè domus excidium, si Ricimer perimeretur, memorat. orat ad extremum, ne sub tutela Mediolanensis Ecclesiæ reus violetur. Quippe confugisse illuc supplicem, & afflictum, & egentem omnium rerum. Daret Ciuitatis fidissimæ precibus, & parenti urbis Ambrosio, ne legationem eam adspernaretur. Abnuebat primò Cæsar, & contra ea, rebellem, atq. contumacem hominis animum, ingenium insanabile, moxq. redituras artes, & perfida machinamenta iaciebat, Demum vbi preces iterabat Epiphanius, & suam quoq. interponebat fidem, victus

est, vt rogari desineret ac negare. Quam Sancte testatus Deum & superos, dare se id Ambrosiani nominis gloriae, ac Epiphanio deprecatori, Ricimeri salutem & incolumitatem admodum tamen grauate concessit. Paru postea felix fuit, aut sua lenitas Anthemio, aut deprecatori sua data fides. Receptus in pristinae gratiae locum infidus gener anni vix interposito spatio, socero necem machinatur. Nec ipse diuinæ iustitiæ telum vitauit, quadragesimo post scelus die peremptus. Totum hoc de fuga Ricimeris, ac Epiphaniij legatione contigit, cum Eusebio mortuo Geruntius rem Mediolanensem pænè ab inuito susceptam administraret. Geruntius anno sexto sui muneris decessit: in Basilica Diui Simpliciani, est sepultus. Ibi condiderat ipse Marolum, Glycerium, Lazarum, cum obscuriorem antea tumulum essent nacti. Post Geruntium, cum in locum ipsius peterent gratiosi pariter & digni, Benignus est antelatus e nobilitate Mediolanensi, gentis Bentiae, cui tum primùm genti sapientiæ studia, & pacis artes gloriam inuenere. Antea claruerant armis, ab Iacobo Principe familiae initio factis, quod vrbis fortuna per grauissima tempora subsidium habuerat. Postea secuti sunt alij auiti decoris æmulatione, vel instinctu suo; sed per diu neutris ea gloria, quam Iacobus tulerat. Inter Gothica mala pares fuere, multosq. tunc habuit familia, quos veluti regenerasse Iacobus diceretur; adeò bellica virtus, & Martiale robur enituit. Diuersa Benigno morum via, & contraria maiorum institutis. Namq. vt primùm adoleuit, Studiorum causa Romam profectus breui perfecit, vt principibus Vr bis cum admiratione carus acceptusq. esset, ob

ob litterarum & ingenij gloriam . Sed candor , & innocentia , longe maiorem gloriam , & decus addidère iuueni . Itaq; postquam obitu Gerontij caruerant Pastore Mediolanenses , hic statim est suffectus . Benigno sedente , Barnabæ corpus est inuentum euentu mirifico quem exponemus . Græcia semper auida turbarum fuit , neq. gentium vlla , plura dissidia , grauiores tumultus conciuit vtiq. cùm Imperium ibi , & pars rerum staret . Zenone imperante forte vehementius exarsere turbulentis ingenijs homines , Ecclesiæq. principatum , Ciuitates aliq. cùm vindicarent , aliæ tuebantur , ac retinebant . Et fermè ita cadebat , vti pars deterior meliorem vinceret , & qui plus iuris præferebant , ab validis , & iniurijs hominibus opprimerentur . Duces partium , & capita rerum erant , Anthemius , & Petrus , ille Cypri Pontifex , hic Antiochiæ , sanus alter , & incorruptus , & pro Catholica sinceraq. fide ; stabat alter ab Arianis , quod genus ex occidentali pulsum Ecclesia , migrauerat in Græciam , & illic in turbarum atq. seditionum regno fractas suas accisq; vires exercebant . Igitur Arianus (cognomēto Fullonem appellabant) ardens incredibili studio Sectam vt amplificaret , atq. vt adigeret in ea mendacia , & portenta quamplurimos ; trahere Cypriam Ecclesiam in potestatem Antiochenæ , clarissimæq. finibus Intulæ disperfos populos facere sui iuris ac dominatus intēdit . Id si contigisset , facile putabat fore , vti tota primò Cyprus , deinde ceteræ vrbes , ac prouinciæ passim in dogma concederent Arianum , atq. per eam iniuriam Catholicum ipse veluti nomen triumpharet . Erat is præter corruptę religionis vitium acer homo ac violentus ,

facileque disceptando, & agendo perturbare quemlibet poterat. Anthemio contra mite ingenium, placidissimi mores, & qui mallet decedere suo iure, per lenitatem, & patientiam, quàm certare temeritate, pugnare verbis, & obturbare turbanti. Accidit aliquando, Constantinopolim vti citaretur, ad dicendam causam tamquam arbitrio, & auctoritate Zenonis principis finienda, & dijudicanda lis foret. Tunc viro tantus iniectus est terror, tantæque difficultates abortæ reputanti tenuitatem suam, & vim aduersariorum, vt neq. proficisci viam explicare posset, neq. manendi rationem inueniret. Si cunctaretur ire, prædamnare semet, atq. vltro cedere possessione videretur; eunti, Fullonis violentia, & iniqua per eam, atq. infida omnia erant in periculo, ac metu. Prorsus inerat animo cura, & mœroris tædio præsentium instantiumque malorum angebatur. Tunc ei, silentio noctis intempestæ læta species oblata; Pontifex lumine beatissimo circumfusus, & sacrificali decòrus habitu, cuius verba in hunc modum fuere. Ne vim timueris inimicâ Anthemi, neue desponderis animû; ire te, ac redire victorem oportet. Hæc locutus abiit sublimis. Inde cura maior Anthemio, quodque leuandæ fuerat sollicitudini, id ipsum onerabat mœrorem; insidiosa spectra, Dæmonum fallacias anxius reputabat. Vereri simplex animus, ne scilicet ignominia, & exitium portenderetur hoc viso, idque ex contrario funestum, atq; calamitosum interpretari. Rursus ambigere, ne si cælestis, atq; diuinitus immissa species foret, cunctando, & diffidendo, Numen offenderet, atq. quoniam sperare læta

leta nesciret, aduersa mereretur. Ita suspicione fluctuatus ancipiti. vertit eò, vt si repetitis vicibus iterum atque tertio, species eadem obuersaretur, cõquiesceret animo & victoriæ certus gloriosum pro Ecclesiæ suæ dignitate certamen capefferet. Nuncupat vota preces instaurat, & vt lectulo fortè decumbebat reclinis, connixus in genua sic tacitus inquit. Deus optimè maxime; si fas est Ecclesiam hanc, cui præsum, iniurijs, & calumniæ superstite esse, vt visum illud, quod modò mihi est oblatum, in tertiam, vsq. vicem remittatur. Tunc ego tuam præsentem opem rebus adesse nostris credam. Inde veluti sensisset auditas preces, nuntiam futuri visionem expectabat, quæ fraudem aperiret, aut adfirmaret vera seram venire nocum ratus. Cùm insecutum diem procul ab hominum cætu meditabundus exegisset, vbi tenebræ, & hora stata quietis adfuit, dat se se de more sopori, quæ, vti par est credere, suspensi sensus diuino magis immisso, quàm naturalem in modum excepere. Sopitum Anthemium imago eadem pepulit; Sed verba placidæ nonnihil seueritatis habuere. Quin crederet semel dicta, & ad firmata, quin exuta tristitia paratum ad certamen accingeretur; Ab ea quiete minus iam, & minus dubitabat anthistes Anthemius; tertias tamen velut ex condicito vices expectabat, vltimosq. de cœlo monitus opperiebatur. Neq. expectationem euentus fefellit. Pari noctis articulo par forma circumfulsit; hæc dicta velut ab increpante. Abrumperet moras iam tandem incredulitatemque panderet finum cœlesti beneficio, neque diuina signa vltra iam improba suspicione violaret. Is dubitandi finis Anthemio, conceptaque repente

pente fiducia venerabundus rogat adstantem, vt augu-
 stum suum edere nomen, seq. præbere adgnosendum
 velit. Ad ea cælestis anima, se Christi discipulum esse
 Barnabam nomine, expeditionis Euangelicæ comitem
 Paulo, & conuersioni gentium vna cum eo sepositum ac
 destinatum. Quòd si diffideret adhuc, & memorari va-
 na suspicaretur, certam hanc acciperet, experimentoq;
 facilem notam. Esse locum distantem ab vrbe Salami-
 na, stadia in occidentem quinque, qui locus ob crebra
 miracula, bonæ valetudinis appelletur. iret illuc, & quæ
 filiqua patulis diffusa ramis latè campum opacaret, ibi
 moliretur humum; arcam, & humanum in ea corpus in-
 uenturum vna cum scripto Codice. Eam suam ipsius es-
 se mortalitatem, & Euangelicam simul historiam, quam
 ab Diuo Matthæo dictatam sua ipse descripserit manu,
 hæc, & visioni fidem, & causæ firmamentum allatura.
 Nam, cùm ab aduersarijs, & ab infestissimo præsertim
 Fullone petatur hoc super omnia telo, quòd auctoritas
 Apostolica sit Antiochiæ, quæ res primi loci dignitatem
 contineat, posse ipsum id retorquere, & eodem nomine
 ac obtentu vindicare quem illi turbide ac tumultuose
 principatum vsurpent. Sub hæc dicta, desijt Barnabas
 apparere; simul Anthemius euigilauit, Deumq. pie est
 veneratus. At statim vt diluxit, vocato Clero, & popu-
 lo, qui patiebatur admodum ægre circumueniri ac op-
 primi præcipua sanctitate Pontificem, & Ecclesiam, quæ
 nulli tota Græcia secunda esset, quæ viderit, quæq. au-
 dierit, refert. Stat sententia sequi nocturnæ imaginis in-
 dicium, & quidnam illud rei sit, experiri. Composito mox
 agmine, suis quiq. ordines insignibus velati non sine cru-

cis vexillo supplicantes in monstratam agri partem procedunt pleni bona spe, pleni pio quodam horrore. Postquam eò est peruentum, effusus in preces Anthemius, & cætera in illius exemplum nixa genibus multitudo, diuinam pacem, & vt sacrum solum aperire liceat, exposcunt. Glebæ statim euolutæ rastellis nudauere lapideũ septum, quo disiecto, locus apparuit hominis diuini mortaleis exsuuias amplexus. Indicio fuit odor fragrans, & Euangelio reperto, congruenteis ad ipsius Barnabæ prædicationem notæ. Postquam Apostolici artus emicuere, conglobant sese illuc omnes, & cæleste pignus vsurpare pro se quisq. oculis auet; reuerentia contactum, & statim adpositi custodes arcebant. Vbi, contemplandi, & adorandi, non satietas quidem, sed modus est factus; plumbeis laminis confibulatur, & obsignatur arca, & quæsitæ religionis viri ea in statione collocantur, excubias illic agere, atq. alternare choros iussi, donec sua cæremonia loco propriusq. cultus expediretur. Interea cum Petto Fullone congredi parat Anthemius, & præcepta victoriæ spe Constantinopolim impavidus proficiscitur. Conuenerant illuc ex vniuersa Græcia sapientissimi Patrum, queis arbitrium eius controuersie delegauerat Imperator, & cognitionem vna res morabatur, quòd nondum adesset Anthemius, nec illo absente ritè decidi posse causam putabant. Postquam adfuit, nuntiatur Imperatori, & ille; cognoscerent igitur, & auditis ac pensatis vtrinq. rationibus statuerent decora ipsius, ad Ecclesiæ tranquillitatem opportuna. Primò nihil suspicabantur minus, quàm id quod authoritate miraculi, & ipsius sententia Numinis futurum erat, Anthemiũq. dam-

damnantes tacitis animorum sensibus, Fulloni causam adiudicabant. Ut quisq. sana, vel corrupta religione, in hunc, aut in illum pronus, mærebant, aut lætabantur. Quippe spirans impietatem Antiochenus, cæterum obtendens iusta, & in speciem ornata verbis, vnica ratione ac momento, sicut ipsi rebantur, simplicè inermemq; Cyprium erat profligaturus, si Apostolica primordia sibi originemq. ab ipso Apostolorum principe ductam obiecisset. Neq. enim ambiguum ex eo ius in cæteras Ecclesias, quæ tituli, ac nominis eius autoritate nõ pollerent. His animis, & hoc modo præiudicata causa itur in concilium. Ut confedère, dicendiq. potestas est facta reis, plenus confidetiæ Fullo, vana & nullum factura momentum orditur. Regere se decòram Apostolicis initijs Ecclesiam, ideoq. principatum, & imperium in reliquas prouincias vindicare, repetere ius antiquum, ipsos verò patres monere, ne semel vsurpata concedendo, & firmando, dissoluant ea facilitate placita maiorum saluberrimamq. descriptionem inueterati iuris. Hęc, & alia ferociter ab Antiocheno iactata, silentio, vel murmure, quale esse fauentium solet, accipiebantur, cùm vicissim exurgens Anthemius nocturnæ suæ quietis ordinem, atq. feriem, & successum vniuersum exponit. Notus fama probibatis erat Anthemius antiquiq. mores illius facile poterant carere suspicione mendacij. Itaq. statim commoti sunt, etiam si quos antea prauis sensibus, & obstinata studia trahebant in diuersum. Zeno, sicuti dictum est, imperabat apud Orientem varia fortuna catholicæ rei, & prout ab integris, aut corruptis ageretur, fauore pronus, aut infensus odio. Is audita re curiosus inter-

rogat

rogat Anthemium, quæ forma, qui habitus inuenti corporis, quæ facies & positio, & cum ordine ab Anthemio referrentur omnia, sacriq. corporis argumento decus Apostolicum assereretur Cyprio nomini, haud est cunctatus, quominus Ecclesiam illam esse sui iuris, nec alteri contribuendam pronuntiaret. Idem rogati sententiam Patres adfirmare. Increpat deinde Fullonem princeps graui conuicio contumacem seditiosum, & furore suo quietem sollicitantem alienam; facesseret ex conspectu non laturus impune, si quid ex eo die turbarum conciret, ac nisi Cypriam Ecclesiam sineret esse in tuto ac tranquillo, & in ea libertate, quæ tam præclara testificatione diuinitus esset vindicata. Neq. hic honoris in Anthemiũ, in Fullonem contumeliæ finis principi. Siquidem Apostoli decora, & laudes extollere palam, fortunatum ac beatum dicere, quem ille colloquio, & adspectu suo dignatus fuisset, inclitam Ecclesiam, quæ talem Patronũ, felicem terram, quæ tale pignus haberet, sacrilegos, & consceleratos, qui cælestia iura, & Apostolico nomine sancitos honores intercipere essent conati. His dictis haud minus honorifica facta, & significationes erga Barnabam pietatis adiecit, deditq. pecuniam Anthemio discedenti, qua locaretur ædes eo ipso in loco regium in morem extruenda, quo reliquæ Sacri corporis inuentę. De Barnabæ reliquijs hæc retuli non omittenda propter variatam eius rei memoriam, & quia conditor nostri Barnabas poscere hoc officium videbatur. Sic agnitæ, sic inuentę, postea Benigno conceduntur Archiepiscopo Mediolanensi, ob inclitam eius viri famam atq. sanctitatẽ, & vti conderentur ac seruarentur in ea vrbẽ, quæ veluti

Lud

K k

foror

foror, & consanguinea Cyprij nominis, cōtra sacrilegos inuidorum conatus firmior atq. tutior esset. Ea fors Benigni rerum, & actionum, omnem superiorum Pontificum equasse gloriam, & splendorem est visa, neq. alia res ipsius memoratur. Benigno mortuo Senator Septalia rem Ambrosianam excepit, clarus vir miraculo litterarum, clarior sanctitate credita, quam ipsam altitudine animi, & singularibus rerum gerendarum adiumentis nobilitauit. Distrahitur hic Septalios inter, & Villanios contentione non leui. Nobis, quam obrem Septalijs eum potius quam Villanis adiudicarem, proposita hęc fuit. Basilica Euphemiana Mediolani est ea vrbis regione, quam Ludouicus Sfortia suo nomine nobilitatam reliquit. Ibi, & sepulcrum ipse sibi legit Senator, & pecunię summam legauit, ex qua pauperibus quotannis fieret benigne, manetq. hodie liberalitas & institutū, arbitra societate, quę societas Diui Senatoris appellatur. Duodeni pauperes ab innocentia, & præcipuo squalore delecti donantur singulis vestimentis, antiquaq. sordes eorum repentinis munditijs, ac subito nitore mutantur. Basilicam quoq; ipsam ab ipsomet extructam Senatore tenet fama, quippe cū ab Chalcedonensi legatione Concilioq. reuersus, ob miraculi magnitudinem de quo memorauimus antea, virginis illius nomen præcipua quadam religione prosequeretur. Iam igitur, cū Septalia gens, quam alij Septariensem appellauere, late polleret opibus, & autoritate, quā regionis eius hodie noscitantur fines, atq. adeò, pars illa, quę ab Diui Victoris æde, ad ipsam vsq. cognominem Ludouico Sfortiæ portam excurrit, ipsius nomine gentis appellaretur, haud

haud abhorret à vero, maximeq. consentaneum est, Senatorem, ibi potissimum, & arcam templo Virginis illius, & sibi sepulturæ locum elegisse, vbi domus auita, vbi natales, vbi primæ ætatis rudimenta contigissent. Ad cõiecturam eiusmodi quia congruunt inscriptiones, & monumenta familiæ, simul Ecclesiæ consensus, & prope fauor vrbis, Senatorem haud ego veritus fuerim Septalium siue Septariensem affirmare. Simplicius eum præfecit Ecclesiæ Mediolanensi per varia rerum experiméta probatú antea satis, & spectatum. Alij pro Simplicio Gelasium dicunt, euidéti in historiæ fidem iniuria, tempora, & homines, & res ipsas, & semet implicantes, Nam Gelasius non antea noscitur inter Ecclesiæ principes, quã nonagesimo secundo post quadringentesimum anno. Septalius autem ante tertiumdecimum annum Episcopus factus vigilæ triennium haud excessit. Sed hunc errorem, Pauini pudédus error ex comparatione leuem facit. Oblitus quippe superiorum Pontificum, Eusebij videlicet, Geruntij & Benigni longissime tempus extendit Senatoris, quæ priorum ætas fuerat, eam in posteriorem hunc vocando & ferendo. Hæc adeò variata sententijs, pugnantia, & diuersa, sunt vtiq. simillima tenebris ac obscuræ nocti, quæ de Pontificatu tanti viri, deq. temporis huius rebus, nihil aliud ad nostram ætatem, præter ipsas controuersias, & veluti scriptorum iurgia contentionesq. transmisit. Ingruerant enim rursus barbari, ac sicuti clauo truditur clauus, ita nobis, alij per hos annos ex alijs dominatus incessere, tunc rerum, nunc historiæ clades; nec Mediolanensi tantùm Ecclesiæ, sed orbipassim vniuerso commune malum insana principum

religio, ferox animus, nihil ex ciuili. Gallie distracte Arianos inter, & cultores Idolorum; Hispania Gothos, Africa Genfericum habebat, nobis imperitare coeperat Odoacer, inducta in Italiã Erulorum multitudine, quod genus per septendecim annos hinc regnauit, donec Theodericus inualesceret. Ea uidelicet est causa, quam obtrẽ obsecrum toties æuum, otiosos Episcopos, nuda nomina, res incertas, & in turbarum termino turbas identidem excusamus. Senatori Septalio successit Theodorus Medicæus, quem ex Gelasij familia processisse quidam tradunt. Processit autem potius ab Felice primo, qui cum hunc populo Mediolanensi Pastorem daret, præter alia, queis sibi carum, & probatum honestauit, indulfit hoc quoq. tota Diœcesi decumas exigere, in idipsum obnoxia bona ciuiũ habere. Ita Ecclesiæ Mediolanensis angustia tunc primũ sunt laxatæ, cœpitq. liberalior cultus ille, quo nunc ea multis alijs antecellit. Nam principio rerum Ecclesiasticarum, inopia pro diuitijs, pro splendore paupertas erat, Apostoliciq. mores egestati honorem faciebant. Viuere in diem ipsam adspernari vitam, lacerari probris, oppetere ferro, decora, & augusta pontificum erant. Qui per ea Pontificatum gessisset, is demum excelsus, atq. præclarus habebatur. Nec sanè postea quisquam opulencia & fastu, tantam gloriam est adeptus, quantam obtinuit ille cæcus omnia contemnendo, & nihil habendo. Sed quia, rerum hominumq. uarietate iam fiebat, ut ille angustie definerent esse utiles, & gloriosæ, iamq. diuersa priorum tẽporum institutis etas diuersam Ecclesiæ formã postulabat, exorta est impulsu diuino pia liberalitas Constantini,

tini; quæ magnas diuitias, magnum splendorem, & Romanæ faceret parenti, & ab ea, velut à capite, in cætera membra partesq. diffunderet. Tunc speciem pontificiæ maiestatis, & victu, & cultu sacrifici minores vsurpare cœperunt. Tunc vnà cum opibus increfcente necessitate, nouæ pecuniæ viæ sunt inuentæ, queis recepta semel, & vsurpata ratio dignitatis equabili tenore continuaretur. Et prouinciarum quidem aliarum alia fuere subsidia; Mediolanensi decumæ sunt concessæ, quas postea, vel melior secuta fortuna remisit, vel deterior ætas inficiata est. Antea, virtute Pontificum, aut infectatione, Tyrannorû claruerat nomen Ambrosianum: Splendorem & opes, & quicquid est illud quod nimium inuidioso nomine diuitias appellamus, neq. agnoscebat Ecclesiastica vita, neq. admirabatur. Semper, aut forte maiori humana Pontifex, aut Martyr inuictus, aut horû exemplis accensi populares magnarum opum instar fuerant; cum Theodoro domum ipse opes venire. Indulfit præter hanc decumarum facultatem alia quoq. magnifica, & honôra Pontifex Theodoro, quæ quidem in tantum exoleuere, vt ne memorari quidem possint. Traditio tantum tenuis extat de ordine quodam Equestri, quem Episcopus hic instituerit ex eiusdem Romani Pontificis autoritate, præsidio nimirum Ecclesiasticis rebus aut ornamento. Eos equites in ordinem ita tradunt solitos referri. Lecti ciues ab innocentia vitæ, ab litteris quoq. & morum elegantia per graues viros, quibus ea cura, deucebantur ad Episcopum, qui de vita, & institutis eorum iam antea priuatim edoctus fuerat. Ibi num vellent diuinam militare militiam, & an leges, in
quas

quas ei forent adscriptio militiæ, seruare possent, interrogabantur. Ut eorum quisq. velle se, atq. etiam posse respondisset, idoneis traditi magistris, sanctioris vitæ præceptis imbuebantur. Eo rudimento actyrociniio satis probati dabant nomina, eratq. is ordo Ecclesiasticæ rei vel maximum firmamentum. Hæc ipsa nonnulli referunt ad Alionem quendam Angleriæ Comarchum, quæ Gelasius, non Felix Italiæ Regem appellauerit, dum vult esse aliquem oppositum Theodorico, qui per Ecclesiæ contumelias Imperiû agitaret. Vt cunq. ea res habeat, originem Alionis, & quæcunq. de ipso traduntur operæ pretium est cognoscere, quia Pontificis muneribus, & omniliberalitate decoratus, Ecclesiæ per ea tempora quasi caput alterum fuit. Angleria nobilis quôdam vrbs in Verbani Lacus littore, nunc est pagus, & antiquæ gloriæ famam, ac vestigia tantum seruat. Ea caput erat vniuersi tractus, quâ lacus immani decursu nomen extendit, latiusq. porrò, & longius iura inde populis dabantur. Regimen ac dominatus, & ditio tota, penes inclitam familiam erat, quæ Comitum titulo, vim splendoremq. Regum obtinebat. Angleriæ comites clarum hodieq. per annalium monumenta nomen, ipsorumq. priuatim annales extant, principum domorum, & magnæ fortunæ reliquiæ ferè semper, & ex tantis rebus vnica superstes cura. Ac de primordijs quidem ipsius vrbs alij mira, & fabulosa; cæterùm constantior fama est, ab exule Troiano (Anglo nomen perhibent) ædificatam, & quòd ibi stabili certa q. sede finiuisset errorem, primò stationem dictam, postea conditoris ipsius nomen inualluisse. Dominatricis familiæ princeps Maximianus me-

mora-

moratur, à quo transmissæ per manus, & propagatæ gentis opes nihil mutauere, donec Romanus, Alione prouecto, novos domui titulos, nouamq. fortunam dedit. Is cum rem Anglericam æquabiliter, ac iuste sicuti fama est, administraret, cumq. multis experimentis esset illius cognita pietas, & fortitudo, fertur mouisse Pontificem opinione sui, vt summam ei fidem omnium rerum haberet, statueretq. nusquam alibi, quàm in huius opibus & imperio firmiora subsidia perditis Ecclesiæ rebus haberi posse. Contra, Rex Theodoricus, primis actionibus, religionis & iustitiæ famam consecutus, mox ad eò in contrarium verterat, vt inter imperij portenta, numeraretur. Mentita specie Catholicus, Arianus animo, Ecclesiæ tunc statum afflictabat; popularis infidus, apertus hostis erat, & asperauerat forte Principem sacrorum, in humano factò, cum insignes religione viros coniecisset in vincula, perimeretq. tabe, nullam ob causam, nisi quia rem Ecclesiasticam defendebant acrius, quàm vt meminisse imperitantis viderentur. Ob ea, Romanus Pótifex, parare firmamenta, queis resisteret, ac velut ingruenti procellæ quærere portum sibi suisq. Alio Comes Angleriæ est ad id potissimum visus. Nam præter inuictum animi robur, erat ea potentia, quæ modico auxilio facillè Theodorici sustinere furorem posset. Itaq. decoratur nouis honorum vocabulis, firmatur opibus, & auctoritate, modis omnibus extollitur, in id fastigium easq. vires, vt quātū ab Theodorico periculorum immineret, tātum in Alione subsidij Catholicis rebus esset paratū. Gentile quoq; nomen appellatione, noua mutatur nec iam Angleriæ Comes, sed Rex, ipse posteri-
q. eius

nun-

nuncupati. Ferebāt tributa vectigales pagi, quos ab ipso Pōtifice nominatim editos nihil hīc operæ est recensere, & iurabant in ipsius verba præter stipēdiarios, alię quoq. gētes, queis iuuentutem in armis ad subita belli paratam habere in oneris ac tributierat loco. Iam in Ecclesiam quoq. in sacra & sacros, penetrabat huius Pontificij Regis authoritas & imperium; nec aliam ob causam, quàm quia ipse Ecclesiæ pars foret. Cognoscere de cuiusq. vita, & religione, custodire suspectos, amouere corruptos, & ne quid contagionis perueniret ad integros, excubare, non minor cura ipsi, quàm tuendis finibus, & habendo procul hosti. Tum si qui contraxissent incestas nuptias, dirimere vincula, separare coniuges, si quis ordinis Ecclesiastici per licentiam atq. lasciuiam ageret, deijcere gradibus, & amouere loco ius habebat. Non Mediolanensis Antistes, non prouinciales Episcopi, non quisquis fructuosum in Ecclesia munus obtineret immunis erat ab annuovectigali, quod Pontifex maximus huic adsignarat. Rursus ille beneficiarium ac vectigalem se se ferebat Ecclesiæ, & acceptum inde Regnum atq. splendorem hunc vniuersum tributo vicissim fatebatur. Neq. recusatum ab eo, quominus argumento ditionis Ecclesiasticæ gentile stemma nouo mutaret insigni, & ascita Cruce clauigerum Herculem abdicaret. Alba Crux postea mansit vexillum Anglerico Regi, idq. vadentes ad bella, tūm pugnae firmamentum tūm victoriæ omen ferebant. Plura de Alione posterisq. traduntur; nos iudicata & probata consensu meliorum elegimus, Galuanū, & Corium præcipue auctores secuti, quos profero, statim vt appellentur, si quis fortè tardus erit ad credendum.

Talis

Talis hic Rex igitur Theodori æqualis fuit, & pari ferme cū eo autoritate, ac iure Mediolanensem Ecclesiam administravit. Neq. ambigam, quin ea Regis cum Episcopo societas locum præbuerit eorum errori, qui alterum ab altero non distinxere. Tumulus Alionis est in Ambrosiana Basilica cum statuis ac sigillis ex rudi temporū illorum magnificentia, præbetq. tumulo fastigium marmoreus suggestus, ex quo, ab Sacerdotibus illius Templi decantari periochas Euangelicas inueteravit. Sed Regem ipsum pleriq. non Alionem, Maximilianum appellauere, varietate, quam demirarer, nisi res vniuersas horum temporum pudenda pæne ignoratione confusas viderem. Nanq. & Theodericum, cui reprimendo, cōmissus, & obiectus Alio, diuersa fama religiosum ac mitem tradit, & sunt, qui totum Alionem ex historia penitus abdicare non dubitent. Bernardinus Corius autē nimium felici scriptor autoritate, Datium anteponebat Theodoro, neq. Theodorici, sed Anastasij fauoriam refert. Tām contraria, & pugnancia, nostra non possunt ope componi, turbidum æuum, atq. discordem memoriam indicasse satis fuerit; ceterum consensui plurimum uti iam præfati sumus, attinemur. Sed siue fuerit Alio, siue Maximianus nomen ei, quem Gelasius in Theodericum aut Anastasium armauit, illud certe nō ambigitur, quin diu restiterit barbaro caput Insubriæ Mediolanum appetenti. Insuper habemus auctorem, subisse dedendæ vr̄bis consilium Anglerico, postquam is non suo Marte nō Ecclesiæ viribus arcebat hostem. Ita victorem Theodericum apertis repente portis vr̄bem intrasse subitaq. voluntatum inclinatione receptum, in D. Michaelis & de

iuxta eadem Ambrosianā capessiuissē solleñnia Regni coronāte caput Lit̄ta, qui post Medicæum Ecclesiā regebat. Admiratum inde, frequentiam hanc vr̄bis, pulchritudinemq. & simillima omnia Romanæ maiestati, tum Ecclesiasticos ordines, & cæremonias, & numerum patrum, qui ad solenne illud conuenerant ex prouincia; flexisse ueneratione quadam animum suum, & pro odio ac iracundiam sumpsisse qua stetit vr̄bis, & creuit. Theodorico regnum tenente, Alione siue Maximiano contra Theodoricum opposito, ut semper idem uolueretur orbis, noui sese in Italiani hostes effudere, qui simul veterum malorum memoriam obliterarent, simul recentia perumperent atq. delerent firmamenta vr̄bis, & Ecclesiæ. Stupra cædes, rapinæ, & omnia captæ vr̄bis ludibria ultra solitum inualuere. Mediolanenses finitimiq. præcipue vastati; neq. quicquam vs̄p̄iam opis, & auxiliij, cū Theodoricus ipse tueri arcem atq. domicilium imperij satis haberet, impar Anglerus, Constantinopolitani procul, Insubria tota nihil firmum aut validum haberet. Rugi fuere, qui Theodorico infensi urebant nostra bellis quàm hominibus propiores. Sagittæ his arma, victus in promiscuo, villi cultus erant, neq. tegumen aliud capiti, quàm setæ in nodos conuolutæ. Sed multitudine ac ferocia, simul pernitate pedum, & corporis robore potiores erant omni militari arte, ac disciplina. Successerat ut memorauit Theodoro Medicæo Laurentius Lit̄ta, cū ille sexto Pontificatus anno ita decessisset, ut triste sui desiderium relinqueret Ciuitati, & Ecclesiæ, cūmq. in Hippoliti situm ade publica mæstitia sine fine vr̄geret querelis, ac lamentis, & flebili complo-
ratione.

ratione tanquam sæuitiæ barbarorum, & furori sese diripendos reliquisset. Litta solamen animis fuit, nulla re minor, quæ ad regendam in tali tempore Ciuitatem pertineret. Hunc, & Epiphanium Ticinensem, capita, & subsidia rerum tunc habuit Italia. Solandis populis, & leuandæ calamitati vterq. momenti tantum faciebant, quantum poterant homines innutriti litteris ac paci cõtra feros & truces, queis pietas & artes bonæ penitus ignorantur, vel etiam sæuitiæ incitamentum habent. Opera tamen & consilio, & omnibus officijs, nulla cupidine vitæ, nullo contumeliarum metu, quæ in tanta rerum perturbatione erant perferendæ, publicam ad salutem quoquo poterant modo fortibus animis incumbebant. Nequæ domi tantum ardor studiumq. Pontificum, & cura paterna continebatur; Sed externis quoq. rebus obuia, & parata quaecunq. perflugium fuit Aemilia, & Liguria per id tempus miserrimæ prouinciarum vndiq. circumuentæ penitus perierant, nisi consilia huc vertissent. Scilicet, hinc populatione Rugorum, hinc Theodorici sauo premebantur imperio, & cum omnia tentassent, nullum inueniebant leuamen. Itaq. veniunt primores ad Epiphanium, & exposita calamitatum summa, vti ferat opem flentes petunt. Ille, audita, nec dum dimissa legatione consulit Archiepiscopum Littam, & postquam de tota re sunt collocuti, statuunt communi consilio ferendum auxilium afflictis, neq. pertimescendam irriti conatus ignominiam, in ea re, quam nõ tentasse, ac suscepisse prope summa sit ignominia. Cum eo responso legatos dimittunt; irent, ac benè sperarent; se, quantum duorum hominum consilio,

& ope prouideri possit, adnifuros, vti clarissimæ pro-
 uinciæ cladibus eripiantur. Theodoricus tunc erat Ra-
 uennæ intentus arcendo Romanis finibus hosti, & ex al-
 tera parte tanquam in otio vexandis ciuitatibus, quæ
 venientij olim sibi portas occlusissent. Eo in numero,
 sicuti dictū est Æmylia, & Liguria victori sæuo ludibriū,
 & præcipua materies infestissimæ crudelitatis erant.
 Pontifices, Litta, & Epiphanius quanta maxima potue-
 runt celeritate Rauennā profecti, faciliores, quàm vt
 apud barbarum aditus inuenēre. Notus vterq. priuatim
 erat Theodorico; ob ea benigne ac liberaliter admissi.
 Dicendi partes ac munus, altero concedente, relictum
 Epiphanio Ticinensi promptum ob ingenium, & quia
 talibus insueuerat. In seram simulacrum eloquentis, vti
 tunc erant tempora, viri, quæ dixerit referendo; nam et si
 ab Ticinense perorata est causa, Littæ tamen Archiepis-
 copi nostri prudentia, & consilio temperatam, atq. me-
 ditatam orationem credi par fuerit, & simul ille aderat.
 » Epiphaniij verba in hunc modum fuere. Si, aut calami-
 » tates, & mala, quæ nostra per tot annos ætas videt, essent
 » eiusmodi, vt aliud quàm adesse finem appareret; aut tu
 » ipse similis esses eorum, qui olim in Italiæ perniciem ve-
 » nere: poterat hoc supersederi legationis munere, quo,
 » neq. tibi molesti essemus, alijs curis occupato, neq. im-
 » mitem fatigaremus. Nunc, cum, & florentissimæ ciuita-
 » tes ad extrema sint deductæ, & multorum casibus cogni-
 » ta cæmentia spem nobis prope certam ostendat, veni-
 » mus ad implorandam opem, nequicquam postea roga-
 » turi, si nunc inexorabilem experimur. Neq. noster hic
 » dolor, nostra causa, sed quod fortasse, quamuis asperum
 in-

ingenium, & obfirmatas iras emollire possit, officium
 est, & caritas, & propria in clade respectus ac misericor-
 dia cladis alienæ. Pro Aemylia, & Liguria, quæ prouin-
 ciæ, casu magis, & humano errore, quàm scelere aut cul-
 pa meritæ præcipuam iram, sic diripiuntur, vt nihil iam
 habeant reliqui, nobis hæc legatio est suscepta. Ac il-
 lis quidem qui spem certam in nostris precibus habuere,
 quicquid renuntiaturi tandem sumus, pro nostra parte
 erit satisfactum, apud cæteras verò gentes, quæ nã hinc
 fama percrebescat, haud sane mediocriter trepidamus.
 Quò magis decet exorari te Cæsar, & concedere lacrimis
 ac dolori nostro, ne gentes hæc deletæ per iram nomi-
 ni tuo sæuitiæ labem adspergant. Per victorias tuas, &
 per tenorem illum felicitatis, quo te, Princeps, in istã sedẽ
 euexit Deus, petimus, vt te placabilem præbeas, malisq;
 prodi memoriam hanc, cum delere posses seruare ma-
 luisse, quàm cum posses seruare, deleuisse. Etiam illud co-
 gites, si vtrumq. præclarum sit, & seruasse nimirum, &
 perdidisse, conseruandi tamen, quæ sit cum pietate cõ-
 iuncta laus, eam regio nomini magis decõram esse. Iniu-
 rias vlcisci priuatæ fortunæ est, ac ex contemptu dolorẽ
 fatentis, magni Reges ignoscendo, & condonando ma-
 lunt inclarescere. Neq. tamen his gentibus, si quid for-
 tẽ deliquere, stat impunita temeritas. Quinimmo, sic in
 eas esse animaduersum arbitramur, vt possint in omne
 tempus esse documento, nequis in posterum morari vi-
 ctoriæ tuæ cursum ausit. Quòd si rursus eorum culpa om-
 ne piaculum exsuperat, neq. potest contumaciæ par vl-
 la pœna reperiri; stet altera in parte indulgentia erga te
 ipsam Numinis, neq. fueris acerrimus vindex in alios
 quem

„ quem præcipua fouit benignitate Deus, & ad Imperij
 „ fastigium perduxit. Quippe etiam cum Ticinensibus
 „ muris ad sideres, uouisti olim, si urbis eius potirere, be-
 „ nigne cum omnibus atque leniter acturum, eiusque
 „ voti testem exercitum aduocasti. Argueris igitur,
 „ & cælestibus beneficijs, & hominum iudicio, &
 „ tua ipsius conscientia. Diuina beneficia sæpè retrò in
 „ uoltrices iras reuoluuntur, & multi secundis rebus elati,
 „ cum aspere in alios, ac duriter agerent, exemplum hu-
 „ manorum casuum fuere. Hęc, & alia in eandem senten-
 „ tiam Epiphanius Laurentio adstante perorauit. Erat
 „ Theodorico necessitate Regni magis, quàm suapte na-
 „ tura ferox animus, neq. tam ingenio suo, quàm licentia
 „ fortunæ, vel tristi Principum arte sauebat in rebelles,
 „ quò facilius cæteri continerentur. Tum initio religio-
 „ sus, postea contumax, mutabat extrema primis, paula-
 „ timq; cælesti commotus terrore obsequium erga Eccle-
 „ siam, quod olim exuerat, resumebat. Itaq. respondit ea,
 „ quæ cordi essent legatis, & quibus amiciora, ne ipsi qui-
 „ dem optare potuissent. Meritum uelut Liguræ esse, Amy-
 „ liæ quoq; ciuitates, ita se gessisse, ut propè dissolutus vi-
 „ deri possit, atq; regnandi artium ignarus, si pergat igno-
 „ scere. Noxiorum impunitate integros quoq. ad audendum
 „ excitari, nec ambigere se, quin adeò turbidis rebus, &
 „ ingenijs, præstet seueritate, ac terrore, quàm indulgentia
 „ regnum administrari. Cæterum potiozem sibi sacræ
 „ legationis auctoritatem, omni, vel animi perturbatione,
 „ vel utilitate Regni. Irent, ac læta rebellibus renun-
 „ tiarent, leuaturum se prouincias oneribus. cum eo tamen,
 „ ut paucos quorum in communi tumultu præcipua fue-
 „ rit

rit audacia sibi reseruet in exemplum, eos publicæ pœ-
næ impleturos vicem. Ferret æquo animo legatus vterq.
si cum hac exceptione voti compotes discederent. In
hunc modum Epiphanius, & Laurentius alienis malis re-
medium inuenere, cùm ipsis haud minus afflictæ domi-
res, cumq. turbida per se Ciuitas barbaro insuper furo-
re diriperetur. Ea legatione peracta Epiphanius qui-
dem apud Theodoricum est detentus perferendis ad
alios reges mandatis, Laurentius verò Mediolanum ad
suum Pastorale munus redijt. Ibi squalor, ac solitudo,
nec vlla forma sanæ Ciuitatis, ingens materia Pontifici
caritatis, & patientiæ. Sed post aliquando Romã, ab Theo-
dorico idem est euocatus Concilij causa, cuius indicen-
di, & habendi Theodorico necessitatem attulerant cri-
mina obiecta Simmacho Pontifici Maximo. Simmachus
natione Sardinus deducto in contraria studia, & partes Se-
natus, Pontifex appellatus fuerat; sed altera factio Lau-
rentium quendam opponebat. Inde seditio, & tu mul-
tus in Ecclesia, arma quoq; & cædes parabantur. Theo-
doricus ex barbaro, & Ariano iam factus Ecclesiæ Ca-
tholicæ moderator, arbiterq; Pontificatus, componen-
dæ rei animum adiecit, euocauitque patres inter quos,
Laurentius Mediolanensis, & Petrus Rauennas primum
locum tenuere. Sed gestæ rei gloria penes vnum fuisse
Mediolanensem videtur. Id adeo credere licet Enno-
dio temporum eorum æquali, qui refert in eo negotio,
Laurentij fortem animum, & impavidum aduersus pe-
ricula, principum minas, contraria studia, maiestatem
ipsius, & victos ad extremum eius autoritate calumnia-
tores, & in eandem sententiam alia, quasi torpentibus
cete-

cæteris vnus ipse pro Symmacho dimicaret. Patres vbi
 Romam conuenere, primùm omnium interrogari suo
 nomine iubent Regem; quid negotij sit, quæ causa Con-
 cilio. Refert ille reum Symmachum, & accusatores, &
 cognoscenda crimina; in id euocatos esse ipsos Ro-
 mam. Laurentio Mediolanensi susceptum erat discrimen
 interrogandi Regis. Hic accepto responso, maiestate
 ingenita, cur non igitur, inquit, ab illo sumus euo-
 cati, cuius, & agēda causa, & euocandi summa potestas
 erat? Senferat Theodoricus offensos animos patrum.
 Non tamen offensus ipse liberiore oratione, quàm quæ
 habenda apud Regem videretur, docet, sese quicquid
 fecerit, ex ipsius autoritate Pōtificis fecisse; simul testi-
 monia in idipsum, & litteras profert. Ita conuentus agi-
 cœptus in Basilica Sessoriana, censuitq. statim Laurētius,
 recipiendos esse accusatorum libellos, qđ seditionis re-
 primēdæ fore principium putaret. Inerant duo, quorum
 alterum confictum impudenter, alterum inique postula-
 tum, vtrumq; veluti furiosa res est obiecta Concilio.
 Nam, & quæstionem haberi de seruis in dominum vole-
 bant, quod vetitum antiquitus, & scire Regem ea, quæ
 Symmachus admisisset, mentiebantur. Symmachus
 tamen ipse progreditur, in illo cōuentu causam dictu-
 rus. Fit concursus inimicorum, clamor, arma, lapides,
 gladij, tantaq; rabies fuit, vt ex Pontificio comitatu ca-
 derent pleriq. Pontifex ipse vix euaderet. Hæc veluti
 prima fuerat procella Concilij. Regente postea ventos
 & moderante animis Laurentio, multis contentionibus
 agitata res eò demum est deducta, vt innoxium argui
 Symmachum vna omnes voce pronunciant. Quod
 nam

nam porro illud fuerit crimen ab aduersaria factione
 confictum Symmacho dehonestando, ac opprimendo,
 facilius est nobis quadam assequi coniectura, quam vllō
 modo ex ipsius Concilij actis affirmare. Nimirum ea
 modestissima cautio patribus fuit, vt incommodos de
 Christi Vicario rumores omni supprimerent ope, quan-
 quam scelus forent alienum, haud ipsius culpa. Ideo,
 cū extent reliqua custodita diligenter, & memoria fi-
 deli; id modò prætermisum est, cuius noxæ Pontifex
 argueretur. Cæterū in ipsius decreto Laurentij, quod
 sub Concilij finem, ad tuendam Sacerdotum existi-
 mationem, & famam, reuersus ille Mediolanum de
 Concellaneis adhibendis fecit, quædam apparent eius-
 modi nefariæ criminationis impressa vestigia. Verba
 decreti in hanc sententiam fuere. Quamuis magna
 spes animum nostrum teneat, eos homines, qui vitatis
 illecebris humanarum rerum, vltro sese communis vite
 magistros exhibuere, procul ab futuros ab omni mala
 suspicione, locumq; criminandi, malignis hominibus
 haud vllum esse relicturos; admonemur tamen pasto-
 rali nostra sollicitudine & cura, vt omnia quæcunq; ad
 eam rem pertinet providenda esse nobis, etiam atq;
 etiam putemus. Imponit autem hanc præcipue neces-
 sitatem triste Romani Pontificis exemplum, qui cū in
 omneis Reip. bene gerendæ partes attentus, vitam
 ageret caste ac innocenter, proximo tumultu est im-
 proborum scelere pænè circumuentus. Turpe crimen
 affinxere Christi Vicario, idq; per suum dedecus & per-
 niciem fecerunt etiam humano quodam errore.
 Nam fouere flagitia, secretaq; meditari libidines

» obnoxia rumoribus dicitur solitudo, & multa quæ ibi
 » fieri potuere, facta creduntur, tanquam scilicet, aut in-
 » clusa penetralibus facinora non pateant cælo, aut cu-
 » stos acrior pudicitix sit hominum conscientia, quàm
 » Numen ipsum. Nos igitur hæc suspicionum incom-
 » moda prohibere in posterum cupientes, decernimus
 » ex ipsius, et Romani Pontificis autoritate, ne quis, aut
 » Sacerdos, aut Leuita, femotam ab alicuius probati viri
 » conscientia vitam agat. Ita fiet, vt semper in testium
 » conspectu & luce sita vita procul habeat obscuros ru-
 » mores & maligna interpretamenta, quæ fere innocen-
 » tiam sequuntur. Quod si cuiquam adeo angusta domi-
 » erit res, vt nõ facile alere contubernalem possit; huic,
 » ad inopiæ subsidium mandamus, vt in alienum ipse cõ-
 » tubernium transeat pari bono ac fructu. Caueant ve-
 » rò, nequam intra sua tecta mulierem admittant propter
 » sexus illius pericula promptamq. sermonibus materiẽ,
 » & faciles in eo negotio linguas ad obloquendum. Mul-
 » ti, sicuti Sanctus pater ait Ambrosius, non dederunt er-
 » ro ri locum, & dedere suspicioni. Suspicio autem illa
 » pernicies est animarum, quia detrahendi principium
 » habet, nec obtectatione grauius venenum. Hæc for-
 » ma fuit edicti, ex quo, secuti homines illud cõiectauere,
 » quod reticuerat historia, dissimularant Patres & Acta
 » Concilij; polluto scilicet ore temerarios homines au-
 » fos fuisse criminari Pontificem maximum tanquam in
 » illo fastigio peccasset aliquid naturali desiderio, quo
 » viri cum feminis peccant; id crimen eamq. suspiciõne
 » ortam ex eo, quod secreti sui dulcedine nimium ille
 » fortasse delectaretur. Negotium sane magni certami-

nis

nis fuit, plenum varietatis, ardens inuidia, summaque ratione fecere, Laurentius, & Petrus, ut interea dum res ageretur, ipsius consuetudine Pontificis abstinere. Cum enim ipsorum præsertim æquitati, ac prudentiæ permixtum tantæ rei iudicium esset, cumque intenti in disceptatores omnium oculi, scrutaretur sagacissime, quanta illis constantia, quam integer animus, numquam in reum misericordia, numquam præiudicati quicquam lateret; ea nimirum in tam suspectis rebus cautio fuit adhibenda, ne cum Symmacho miscerentur vlllo colloquio vel congressu. Id ipsum inter pleraque alia nouandis postea rebus obtentui sumpserunt, qui Symmacho infensi decreta Synodi contumaces adspernabantur. Quippe aiebant, damnasse hominem ipsos, & quanquam diuersam in Concilio sententiam dixissent; magis tamen quid intimis animi sensibus iudicassent, esse spectandum, quam quid consensu reliquorum abducti dedissent temporis, & gratiæ. Inania hæc & falsa. Nam quamuis abstinere colloquio, cætera tamen Catholicæ communionis officia præstitere laboranti, nec aliorum magis arbitrio, & autoritate diremptalis, ac euitæ calumniæ, queis homines seditiosi, & malè sani, quietum ingenio, & incorruptum religione Pontificem opprimere conabantur. Extant litteræ Simmachi Pontificis Maximi, adeo erga Laurentium reuerentes, & honoræ, atque cum tanta testificatione virtutum ipsius, ut huic ab illo Pontifice fastigium pene submissum esse videatur, utque neminem ea tempestate pluris fuisse, vel ex eo quilibet existimare possit. Scilicet multa cum excusatione ieiunitatis summus Pontifex Laurentij laudes orditur, queritur hu-

manissime, quod animo erga ipsum, & pietati lingua nō suppetat; testem intimi sensus inuocat Deum, & cūm uerbis amplissimis omnia persequatur omnia tamen relinquere se ait cogitanda, & subiicienda. Nō uirginalis castimonix decus, nō ingenij gloria, nō prudentix laus omis-
sa; externa quoq. memorantur bona tanto ardore, ac spiritu, ut ictum admiratione Laurentij Symmachum possis cognoscere. Domitorem humani sensus, parem nomini, & cinctum uictrice lauru caput dieit, quamquā more laudantis, intētus tamen penitus ut sentire uideatur. Hæc ferme Romanus de Mediolanensi Pontifice liberatore suo. Præcipua nobilitas ei nec modicæ opes fuere, & statim ut adoleuit, artes & studia. Natura, & ingenio ferebatur ille quidem ad sacra & religionē, sed parentibus ciuilia magis curæ. Parentum autoritate uictus flexerat animum suum adolescens, & magistratus cepserat. Mox arma quoq., & acies, & summa gerendi bellipenes eum; sed nihil interea uel licentiæ militaris, uel forensis auaritiæ. Prorsus ad eum modum compositus, ut sufficeret ingenio, quam se cunq. in partem dedisset; cæterum piæ ac religiosæ mentis indicia semper emicarent. Turbulenta nimium & plena calamitatum hæc tempora; ambitio tamen inualescebat, & sacri honores appetebantur. Itaq. mortuo Theodoro Medicæo, studia competitorum exarsere. Plures opibus & gratia, quidam doctrina, & usu, & arte regendarū animarum uacuum Ecclesiam trahebant; prorsus inter magnos viros, & per merita pares graue certamen erat. Sed quemlibet alium homines destinabant, quā quem Deus in occulto futurum Episcopum tenebat. Fama de

Lau

Laurentio iam antea peruenerat Romam, & ferebat ægre Symmachus, quòd pastorale illud ingenium con-
 ductudo siue casus abstulisset in diuersa. Nunc ipsius re-
 cordatio subierat animum, & honorem, de quo alij stu-
 dijs immodicis contendebant, quieto ac silenti, & alia
 omnia cogitanti huic mandat; acceptumq. ille sic gessit,
 vt incertum relinqueret in omnium animis, fortiorne
 miles, an melior Episcopus habendus esset. Sub eius
 obitum cœperat Ecclesia Mediolanensis ire felicius ac
 melius, & ciuitas paullo antea deformis ac turbulenta
 sese paulatim urbanos in mores habitumq. compone-
 bat. Causa, & initium ex Theodorico, quem secunda
 pariter, & aduersa docuerant parcere catholicę rei, fo-
 nere sinceram fidem, studere quieti ac paci. Igitur, &
 sacrę ædes refectę, quas olim ille gratissimo in Arianos
 munere dirutas æquauerat solo; & Ecclesiastici fructus,
 quos ipsius interceperant satellites æqua æstimatione
 compensati. Ea porro compensatio quò plenior foret,
 concessa clericis immunitas, & quicquid onerum susti-
 nerent, in laicos est inclinatum; emendandis quoq. mo-
 ribus, ac sancientię disciplinę princeps animum adiecit!
 Hebręorum quisquilię tunc erant in vrbe perfidum ge-
 nus, queis publica paupertas quæstui, ludibrio sacra, &
 ritus habebantur. Horum mores & consuetudo vitę
 haud multum discrepabant ab ijs institutis, quę sectam
 vniuersam tenent hoc tempore, nisi quòd tantò foedio-
 res erant, quantò plus impunitatis ac licentię conditio
 temporum dabat. Super omnia, foenebre malum exi-
 riosum, & capitale fuisse ciuibus perhibetur. Namq. per
 bella fortunis omnium exhaustis, cum socia rapinarum
 gens

gens omnem ferè quæstum interceptisset, huc eundem erat, siuere quapiam empta, siue præsentia pecunia cui piã opus foret. Et illi, queis, neq. caritas vlla ciuitatis, vt alienæ, neq. metus ex Rege aut lege, infensis aut exoletis, ita commodabant, interposito pignore, vt breui tempore pignus ipsum vsuræ voraces occuparent. Ita inquilini pudendas in opes crescebant; ciuibus ipsis nihil reliquifibat, præter nudos liberos, & vacuam domum, ac plerunq; in hæc ipsa tabes perueniebat. Siquidem egentissimi mortalium, postquam defecerant cætera, ipsa tecta, ipsosq. liberos apud Iudæum oppignerabant, tetro spectaculo, cùm simplex ætas, & ignara veri, facillime in mores eorum transgrederetur. Iam adulescentuli Mediolanenses Hebraica circumcisiura fœdati Messiam expectabant, arcanisq. toto corpore nexibus obligati superstitionem fatebantur. Propius erat nihil, quàm vt tota ciuitas Hebraicam in vanitatem degeneraret, extorrisq. gens, & suis profuga quondam sedibus, figeret hic domicilium, ac veluti rerum potiretur. Obuiam iuit Theodoricus, Imperij simul, & religionis cura, legemq. de Hebræis tulit, qua croceo galero distingui genus vniuersum iubebat; simul vetiti sunt pignora præterquam mouentium rerum accipere, & separatæ sedes adsignatæ. Sic & malo ciuium, & Iudæorum audaciæ, finis inuentus. Mox sicula fraus exoritur, & prædia, quæ Mediolanensis Archiepiscopus ea in prouincia possidebat occupantur. Cœperat id Ecclesiæ toti commune malum esse, quo pessimi homines interuertendis Apostolicis opibus atq. per diuersa vocabula rapiendis in priuatas domos, nulli non ætati cognitam artem factitabant,

tabant, atq. ita primam ad nuditatem redigebamur. Sacrilegi mortales licentia, & iniuria tanquam equo, & iure nitebantur; nec alia tam intima causa Symmacho sextam indicendi Romanam Synodum, quam ut ei fraudi modum aliquem inueniret. Simul Eustorgius, qui mortuo Litta, Mediolani Episcopus sedebat, petijt ab Rege Theodorico, ut mederetur Ecclesiæ suæ malis, iniuriasq. & furta reprimeret sicularum; iam ad extrema ventum esse, Insubriæq. Metropolim spoliata opibus, inane nomen ac sine retitulum iacere. Itaq. promptus in remedia Theodoricus, dedit super ea re litteras ad Sicilia magistratum, quarum sententia fuit huiusmodi. Non placere sibi, ut cuiquam in regno suo fiat iniuria, utq. fortunas alienas quisquam sibi ad rapinam oportunas putet. Tantò magis, rem Ecclesiasticam, cuius incrementis ac securitate cætera contineantur, sacrosanctam, & inuiolatam esse oportere. Accedere decreta concilij, preces Eustorgij, Pontificis auctoritatem, quæ omnia sibi sint incitamento, ut improbæ cupidini ac licentiæ obuiam eat. Proinde operam daret, ut quæ prædia, quosue pagos, immemores diuinarum humanarumque legum homines vsurpassent ea prædia, eosue pagos asfereret in pristinam possessionem vacuosq. traderet Archiepiscopo Mediolanensi; Ecclesiæ patrimonium diuinitus esse constitutum, neq. mortalium vlli contra tendere fas esse. Obtemperatum litteris à Præfecto, prædiaq. sunt recepta. Hæ littereq. secutaq. litteras in gratiam Eustorgij prædiorum restitutio, satis arguunt eorū imprudentiam, qui negotium hoc in ipsius Littæ Pontificatum coniecere. Iam enim decesserat Litta, sicuti quidem

dem

dem illo quoque constat argumento, quòd scilicet non interfuit huic sextæ Synodo, qui quartam, & quintam obierat, eamq. coniecturam pater ipse sacræ historiæ Baronius est secutus. Eustorgius natione Græcus ex disciplina Ioannis Damasceni, præter cetera seueræ ac rigidæ virtutis decora, queis Magistri præcipue referret sanctimoniam, & pietatem, claruit animi benefici atq. hospitalis laude. Quippe fraudans se victu suo, pauperimum quenq. sustentare diuidere in plebem egenam vestimenta, & ingenuis hominibus, qui prodigèntia maiorum, aut temporum iniuria delapsi essent ad innoxiam egestatem, pecunias, & omnia prioris fortunæ subsidia cultumq. præbere. Itaq. vulgata per gentes Episcopi Mediolanensis liberalitate, veniebant ad illum externi iuvenes, vt quisq. & doctore simul, & necessarijs alimentis indigeret. Florianus inter eos, cum ex vltima Pannonia Mediolanum ad inclitæ sanctitatis, & munificentiæ Pontificem venisset, aliarum rerum inops, cæterum indole præclara, & animo ad religionem propenso, exceptus ab eo habitusq. benigne est, donec ex altrice virtutû domo, ad Hispalensis Ecclesiæ regimen vocaretur. Patria superstitio huic, & errore gentico cultus inanum Deorum, florem ætatis occuparat. Eustorgius abluit salutaribus aquis, doctumq. cælestia & Ecclesiastica, simul facultate dicendi, & interioribus litteris expolitum, per singulos ordinum gradus ad Diaconatum euexit, statq. hodie inter magna Hispalensium antistitum nomina non magistri minus, quam sua virtute notus Florianus. Post Florianum Augustanus Episcopus venit. Nomen eius vetustate aboleuit, probrum, & ignominia facti tantum manet,

manet, quo turpem notam meritis fuit ut Episcopatu deiceretur. Hic homo, cum apud Eustorgium aliquādiu diuersatus esset, eō familiaritatis venit ut adsumeretur in partem curarum, & gliscentibus quotidie negotijs pleraque per ipsum administrarentur. Ac primò quidem ille liberaliter ac dexterè obeundo officia, pulcherrima specie pessimum animum occultabat, neque fraudem, & in proditionem erupturas artes facile quispiam intelligeret. Mox ubi auctoritas increuit, & ubi concionando, ad populum, & agendo multa, hoc est assecutus, ut quamuis falsæ rei grauis author haberetur, orditur facinus insanum, ut Eustorgio depulso locum, & sedem ipsius adipisceretur. Igitur adripere ciuium animis, iacere in Eustorgium cōiicia & probra, queis nulla materies ex ipso, sed cæcus animus cupiditate & ambitione, cum vitia deessent, virtutes ipsas ad crimen arripiebat. Affingens honestis praua, quieti ac tranquillitati seordixæ nomen imponebat, eam obtentui sumptam, quò magis iners ac segne otium velaret. Incessus, accubitus, dies, nox, Ecclesia, domus, oratio quoque & sacræ conciones, quarum gloria diuinus antistes præcellebat, in suspicionem vocabantur. Ea præcipua seges inuidiæ. Nam quia magni semper animorum motus fiebāt, siue quempiam alloqueretur priuatim, siue de superiore loco verba faceret, & omnem in partem contorquendi populivim quandam habebat; id esse veneficum, nec ex illius ore sonum humanæ vocis, sed incantamenta, & diras ad aures accedere criminatos arguebat. Ut singulorum hominum, ita ciuitatum gentiumque sunt mores. Prompta credulitas alijs, & auida rumorum natu-

ra, tardiores aliæ, & assensu difficili, nisi iudicium oculorum præcurrat. Mediolani vulgata hæc spreuerunt. Statim omnes, quidam etiam cum indignatione coortim vim parabant. Ac nisi desineret artem Augustanus, haud procul aberat ab exitio, & longe aliud, quam quod peribat, calumniæ præmium tulisset. Gnara tamen hæc Eustorgio, isq. statuendo magis in publicum exemplo, quam vindicandæ priuatim iniuriæ, ordine mouet hominem; nec ipsius Theodorici preces imperiosæ valere, cum reus ad illius auctoritatem confugisset. Extant apud Cassiodorum litteræ, quæ Rex ille, nescio quo spiritu solitus Ecclesiæ sese negotijs immiscere libenter, pristinum dignitatis locum, & pristina iura petit Augustano, tanquam id pertineret ad regni maiestatem, & innocentia tutelam. Quippe sub iusto dominatu tata esse omnia subiectis oportere, neq. principibus viris in capitis, & fortunatum iudicio respicienda esse rumis inania fallacesq. sermones, & quicquid confingere possit inuidia. Falso proditoris crimine circumuentum Augustanum visum esse sibi; ideo absoluendum eum iudicasse. Vix ob manifesta crimina iustas pœnas effugere publicani offensionem & carere periculo; quanto magis inuidiosum, & ad Imperij statum, anceps atq. lubricum fore, si leuissimam quanq. suspicionem captare dominus rerum insuescat, seq. præbeat opportunum pessime delatorum arti. Hos homines, qui fuissent ausi creare periculum innoxio, plectere ad ceterorum terrorem sibi consilium fuisse; sed quoniam essent e clericorum numero, sententiam immutasse tamen, ac eius rei iudicium ipsimet Eustorgio putasse relinquendum. Proinde statueret

rueret ipse quod ex Ecclesie dignitate, quod utile Re-
 gno. Hec ferme Rex Theodoricus ad Eustorgium pro-
 deiecto pontificalibus Augustano, quanquam ornata
 verbis, & in obsequij speciem adsimulata, manifesta ta-
 men iniurie, quia damnatum autoritate Metropolitę
 proditorem Episcopum absoluerat, eamq. non sui iu-
 dicij rem, & actionem temere erat ingressus. Ac id quoq.
 factum, inter culpas, quę fecere finem regno, numera-
 uere prudentes viri. Scilicet, huic ex multis bonis atque
 malis artibus misto Regi, cum beneficia, & iniurias in Ec-
 clesiam alternaret, ea nimium saepe redibat voluptas
 idue latrocinium, quo sese partem faceret Ecclesia-
 sticę rei, specieque moderantis aliena, suas opes au-
 geret. Sed postquam versa Theodorici domo, res
 Gothorum vltimo sunt motu coeptę turbari, nobis quo-
 que miserrime nutauit Ecclesia, bella scilicet inter, &
 ciuium cędem, & famem vltimum malorum; ac po-
 tuere meritò ciuitates æmulę iactare stetit vrbem an-
 tea, nunc vt miserabile ludibrium foret. Bellisarius ex
 aula Constantinopolitana vir ingentis animi Persicoq.
 bello famam adeptus, Imperatoris misu venerat in Ita-
 liam, arcemq. belli tenens Romam, inde circumferebat
 arma profligandis Gothis. Id sæui belli principium
 fuit, constitit atq. Mediolani tanta mole barbarus,
 quantum nomen, & opulencia erat vrbis. Nam sem-
 per, vt quęq. ciuitas, agri fertilitate, publicis pri-
 uatisque diuitijs excellit maxime, ita præcipua est ad
 iniuriam; nec alia magis causa florentissimas quondam
 vrbium euertit. Sic Gothicę procella multitudinis, post
 primos ad Romam conatus, secunda veluti cura & pe-

titione urbem Mediolanum vastabat. Itaque prin-
 cipes ciuitatis, & quibus consilij plurimum inerat, ex
 Ecclesia subsidium petunt, siue fluxam sibi pruden-
 tiam, & vanam authoritatem rati, siue experti iam
 saepe alias praesentiam Numinis, & feliciores rerum e-
 xitus, quotiescunque periculis vrgentibus illuc ad sa-
 cram anchoram confugissent. Post Eustorgium, qui
 factus Episcopus à Felice Quarto decesserat octauo
 sui Pontificatus anno, atque in Basilica Laurentiana
 fuerat sepultus, rexerat has Ecclesiae vices, atque sta-
 tum hunc temporum Magnus è Frincheria gente nec
 ultra triennium. Huic deinde successerat Datus ob
 sapientiae studia, peritiamque casuum, qui versaren-
 tur in vita, magnis negotijs aptus. Quippe tradere
 gesta posteris, humanasque fraudes in monumenta
 referre, cura & labor illi, accedebant caelestia do-
 na probitatis & candoris, vulgoque sanctos inter E-
 piscopos ferebatur. Hunc obsecrant ciues, vt peti-
 tum auxilium eat. Iere ad Belisarium vnà cum Da-
 cio primus quisque Mediolanensium, floremque nobilit-
 tatis in eam legationem secum Episcopus eduxit. At
 Belisarius, quanquam diducere plures in partes exerci-
 tum, dispersasque iam nimium vires adhuc dissipare,
 nota ducum arte prohiberetur; motus tamen est, siue
 Pontificis verecundia, siue ciuitatis amplitudine ac
 nomine, vt idoneo subsidio Mediolanenses esse adiu-
 uandos putaret. Auxiliares copiae concessit Dacio, du-
 cibus Mundilla, & Fideli, quorum hic, bellica simul &
 ciuili notus laude ierat vnà cum Dacio; illum alterum
 Beli-

In nomine
 Amen

Belisarius è sua copia popularibus præfecit, testem
postea cuique futurum virtutis, & vti maiestatem
Imperatoriam in eo miles respiceret. Hæ copię Li-
gustico mari transmissæ per Apennini iuga ad flumen
Padum descendere; mox eius fluminis alueo sub-
uectæ Ticinum, atrocem cum Gothorum gente pugnam
committunt. Ea in pugna, Fidelis fortè delapsus e-
quo; à barbaro, qui cadentem viderat, opprimi-
tur, fuitque cædes vnus viri, magnæ cladis instar,
cùm ille ante funestum casum acie suorum incruen-
ta, late Gothum strauisset. Aequus deinde Mars,
& paribus copijs paria damna, donec Mundilla Me-
diolanensium ipsorum auctus numero, superior fuit,
eoque prælio prope debellatum est, & residui Gotho-
rum fuga salutem petiere. Et Dacius quidem Episco-
pus in hunc modum supperijs impetratis ac vrbe li-
berata, parens haud dubie publicus habebatur.
Sed postea Gothi, subeunte dulcedine cæli, solique
cui iamdudum affueuissent, cùm ducerent instar mor-
tis, si solitudines patrias in remigrare cogerentur,
Theodibertum Francorum ducem implorant, ne-
que ille negauit aut distulit auxilia. Ita Mediola-
nenses, ab ea negligentia, quam secundæ res cre-
ant, in securitatem effusi opprimuntur inopinato
Francorum aduentu, cingitur vrbs obsidione, fa-
ciestota rerum immutatur. Neq. iam in Dacio Pontifi-
ce, vel in ductore auxiliorum Mundilla satis opis erat.
Quas enim ab Roma copias adduxerant, has in circu-
micta Mediolano diuiserant oppida; Metropolim ip-
sam cum trecentis tantummodo militibus tuebantur.

Belisarius ipse relicto modico presidio discesserat ex vrbe Roma palantesq. per Aemyliam Gothos insequebatur, ac in ea regione liberanda negotij satis habebat. Valuit tamen apud eum, siue proxima legationis gratia, memoriaq. Pontificis Dacij, siue momentum vrbis, quæ si barbaro fieret præda, non simplex id fore dânum appareret. Sic missæ iterum suppetiæ, ducibus Martino quodam & Vliari, quibus hominibus fuerat expeditius parere quàm imperare, quandoquidem, vt euentus docuit, nec magnum in re militari, vsum habebant, nec valde tangebatur eos, vrbis, ad quam liberandâ venerant, cura. Scilicet ad Padum vbi peruenere, trepidant, hærent inter transeundi necessitatem, & metum ingrediendi, terrebatq. fluminis alueus ipso ducum pauore fluctuantem exercitum eaq. trepidatione complures dies absorpti. Dacius Episcopus & Mundilla, cæteri q. Mediolanensium Principes intra urbem inclusi, cum spem auxilij ex propinquo nequicquam intuerentur, angebantur magis omnino, quàm si languentes miseris animos nulla eiusmodi spes excitasset. Enimverò tentandum aliquid rati, persuadent Paulo cuidam, vt per Vrbe auia & incustodita frustratus hostium stationes, penetraret illuc, vbi Martinus & Vliaris, pauidi militis imbelle regimen, circa padi ripas, tanquam in littore oceani, modicas interluentes vndas, quasi vasti æquoris spatia cum oculorum animiq. vertigine despectanteis hærent. Paulus igitur felici ausu transgressus munimenta, diei vnus itinere peruenit ad flumen Padum, ac vt ostenderet auxiliaribus exemplo suo, quàm leui momento superabilis alueus esset, quamq. vano timore

more cunctarentur, deposita confestim in ripa fluminis
veste, tranavit. Acceptus in castra, deductusq. ad Mar-
tinum, & Vliarem, huiusmodi verba, sicut ab Episcopo
Dacio & Mundilla duce, in mandatis habebat, fecit.
Nec iuste quidem, nec pro vestrae gloriae dignitate ipsi
vos geritis; quandoquidem Romanarum rerum gratia
verbo duntaxat huc aduenistis, re vero ac factis hostibus
vires accumulatis. Mediolanum amplissima ciuitas, quae
ceteras Italiae vrbes, vt magnitudine, ita & hominum nu-
mero ac reliquis fortunae bonis, facile superat, estq. ad-
uersus Germanos, & barbaros alios propugnaculum, ac
vt ita dixerim, Romani totius obex Imperij, magnum
indiscrimen incidit: quandoquidem obsessa ab hostibus
nimium infestatur, & vobis negligitur eodem tempore.
Sed quanta Imperatorem iniuria affeceritis, dicere nunc
superfedeo; non enim id temporis sinit, vt pluribus vtar,
quod vtiq. potius acceleratum deposcit vrbi praesidium,
quamdiu spei aliquid reliquum manet. Vos itaq. oportere
nunc duxerim suppetias Mediolanensibus in tanto
discrimine constitutis confestim ire. Quod si longiore
mora, & negligentia vsuri erga hos estis; ipsis quidem
accidet, vt acerbissimis pennis affecti dispereant: vobis
vero, vt hosti Imperatoris vires prodatis. Nam prodito-
res iure non solum sunt nuncupandi, qui portas ho-
stibus patefecerint, sed longe magis qui obsessis & ami-
citiis coniunctissimis ferre dum auxilium queunt, id ta-
men, vel periculum veriti, vel quia otium potius quam
negotium malint, facere cunctantur. Hac a Paulo to-
tidem fere vertis perorata. Matrinus vero & Vliares
polliciti properum auxilium, cum bona spe hominem
dimi-

dimisere, qui frustratus iterum hostem, noctu Mediolanum ingreditur, & spe venturi mox auxiliij, cunctos in fide confirmat. Martinus tamen, ac ceteri, qui circa ipsum erant nulla Mediolanensium habita ratione, in segnitiam ac socordiam prorsus relapsi, haudquamquam se loco mouebant. Ac vt moras excusarent, » huiusmodi litteras ad Belisarium mittunt. Huc idcirco nos misisti, vt Mediolani periclitantibus nostris opem, auxiliumque ferremus. Nos verò vt iusseras ad Padum vsque flumen peruenimus, quem tamen transire exercitus hic noster veretur: quandoquidem magnas Gothorum copias, & ingentem Burgundiorum multitudinem in Liguria esse accepimus, quibus cum haudquaquam bellum ex æquo nos gerere posse existimamus. Iube itaque Ioannem & Iustinum qui Aemiliano in agro, & nobis proximi sunt, cum suis copijs nobiscum id periculum subire. Hinc enim si iunctis in hostem exercitibus imus, nostra hunc cum salute aliquo afficere malo poterimus. Belisarius itaq. litteris Martini perlectis, Ioannem Iustinumq. iubet, agmine citato Mediolanum contendere. Illis verò facturos se quippiam absque Narsetis autoritate negantibus, » ad Narsetem epistolam dedit huiusmodi. Vniuersos Imperatoris exercitus vnum esse corpus existimato: » quos si fortè, vt hominis membra, non idem sentire contigerit, sed seorsum inuicemque disiunctos » gerere aliquid velle; nobis procul dubio id relinquetur, » vt eorum quæ deceant quum nihil egerimus, vtrique simul dispereamus. Quocirca relicta, quæ nec munitenti quippiam habet, nec Romanis nunc queat rem » vllam

nullam afferre, quæ magni sit momenti futura; Ioanni
 Iustinoq. imperato, confestim vt recta cum Martini,
 quæ ad Padum sunt, copijs Mediolanum in hostes
 contendant: Siquidem ad barbaros superandos, li-
 berandamque eam Urbem obsidione sunt susceptu-
 ri, apud me nanque nullæ sunt reliquæ, quas
 destinem, vires. Accedit etiam quod inutile dixe-
 rim, vt apud me, siqui fortè sunt equites, Mediola-
 num hinc abeant. nam, et plurimum esset tempo-
 ris contemnendum, & tardius longe, quàm oportet,
 ad nos demum redirent, nec equis possent ad-
 uersus hostes, vt itineris longitudine fatigatis cōsistere,
 si statim cum his esset acie configendum. Ceterum si no-
 stri vnà exercitus iuncti Mediolanum concesserint, vti
 par est, hostesque peruicerint, in Aemyliam nemine
 prohibente redibunt. Narseti quoque curæ erat, pe-
 rinde ac Belisario res Ambrosiana, fauebatque Da-
 cij pontificis ingenio simul & sanctitati, ac viri illius
 causa saluam esse urbem cupiebat, etiam si non tan-
 topere ad imperij statum pertineret. Itaq. litteris ac-
 ceptis, iubet absq. mora Ioannem Iustinum ad Pa-
 dum excurrere, iunctisq. copijs cum eo qui ibi esset
 exercitu ire ad urbem Mediolanum liberandam obsi-
 dione. Sed Ioannes in ipso gerendæ rei conatu, dum
 præmittit actuaria transmittendo militi, dum capessit
 iter corripitur morbo, eaque res Mediolanensium
 salutem interpellauit. Spes auxiliij tantum ostende-
 batur, cuncta in dies erant arctiora, & fames vrge-
 bat inuitabile malum hominum vitæ, proximumque
 morti. Ea tanta perhibetur fuisse, vt non solum

consumerentur quæ natura & vsus in cibis damna-
uere, sed per extremam esuriam ad voracitatem vsq.
carnis humanæ descenderetur. Est in ipsius Dacij an-
nalibus horribile dictu, materna cura tostus infans, &
eodem conditus vtero, qui nondum ex puerperio esset
refectus. Tanta amor vitæ morituro semel animali,
tanta tormenta famis, & ad explendam ingluuiem au-
ditas tam proiecta. Cùm in hunc modum famelica Me-
diolani langueret turba, feralesq. nutritus increbresce-
rent, tristior adhuc ipsa fame morbus incessit, haud
dubie propago famis, & ab ea calamitate pestis no-
ua, cuius origo & facies erat huiusmodi. Primo e-
nim destituta suis alimentis corpora, cùm relinque-
rentur absq. sanguine, qui confecto cibo diuiditur in
venas, cumq. quotidie magis extenuarentur, nec suc-
ci quicquam haberent; debilitas inde pallorq. toruus
sequebatur. Obdurata postea cutis & ossibus appref-
sa, sensim ex albo transibat in atrum colorem, homi-
nesq. ceu faces exustæ, stupidum ac furiale quiddam
spirabant. In eo statu, siue bruchum & mures & alia,
quæ nunquam a mortalibus in cibum fuere, siue ca-
daveris partem, intemperantius manducassent, ipsa
peribant satietate nec poterant exusto introrsus calore
concoquere quicquid illud inferissent. Haud fallebat
adsidentes muris Gothos, quæ intus conditio rerum,
quæ vita obsessorum esset; Episcopumq. Dacium cu-
ius præcipue timuerant consilia & animi robur, com-
muni calamitate ad vltima esse redactum sciebant; ho-
minem esse ipsum, & hominum officia fungentem stare
diutius absq. ne cessarijs alimentis haud posse. Ita lega-
tos

vos in urbem ad principes mittunt cum mandatis hu-
 iusmodi. Si dedere urbem velint, ipsos incolumes es-
 se abituros, neq. iure victorię passuros quicquam. Quę
 fuerit Episcopi super deditioe sententia non peruenit
 in historiam; credimus abnuisse. Mundilla pactus in-
 columitatem vniuersę ciuitati, sibiq. ac suis, primò qui-
 dem cętera permittebat Gotho; mox pœnitentia su-
 bijt animum, vocatisq. militibus, orationem habuit,
 qualem in extremis rebus desperatio, & animi fortes
 gignunt. Si quĩ mortales (inquit) vnquam fũere, qui
 mortem honestam ponerent ante turpem vitam, atq.
 cũ possent frui breui lucis vsura per dedecus & igno-
 miniam, gloriosum exitum maluere: horum ego vos
 gerere spiritus, ac æmulari virtutem in hoc rerum no-
 strarum articulo peruelim, milites; non autem vt igna-
 ui solent pro vita gloriam pacisci. Nec sanè aliter de-
 cebat Belisarij alumnos, liberatores Occidentis, emen-
 sos tot spatia terrarum, & maris, non exigui stipen-
 dij cupidine, sed vt magnum nomen triumphato bar-
 baro domum reportaretis. Mortem omnibus ex na-
 tura æqualem, gloria apud posteros, vel obliuione
 distingui, non temere sapientię summus adfirmavit.
 Nam hoc breue vitę curriculum conficere, atq. morta-
 litate celeriter expleta, locum præbere subinde nascenti-
 bus alijs, communis, & prima conditio est nascendi;
 tã fortibus & strenuis quã imbellibus, & ignauis morise
 mel est statutũ. Sed ignaui per cõtumelias & ludibria mul-
 tumq. hostibus irrisi, nihilominus cadent cũ turpiter
 ac ignominiose vixerint: præclari viri, & martialia pe-
 ctora post egregium finem, æternum viuunt, ac ex mor-

» talibus fama, & prædicatione immortales facti per o-
 » ra futurorum hominum volitabunt. Verùm, hæc
 » ipsa, quæ de memoria & laude apud posteros, ac de
 » ventura post mortem gloria, nunc à nobis dicuntur,
 » longinqua nimium & fera videri fortasse cuiquam pos-
 » sunt; neq. velit aliquis tanto pretio, quanti est vita, mer-
 » cari sempiternum nomen & decus. Iam igitur ad illa
 » pro se quisq. mihi acriter animum intendat, quæ dam-
 » na, quæ mala nobis parentur, si dedimus urbem, quàm
 » apud Imperatorem execrandi, quàm barbaris ipsis fu-
 » turi viles simus, quàm incertam vitæ spem sequamur.
 » Si tot hominum millia, quot habet vrbs Mediolanum,
 » hac deditioe seruaremus, si pro magnæ huius Ecclesie
 » salute ac libertate subiremus iugum; fortasse tanti fue-
 » rat, paruisse tempori, cessisse barbaro, seruitutem adif-
 » se. Sed permiffa in quaslibet conditiones vrbe, non
 » secus atq. si capta per vim foret, sæuiet hic hostis o-
 » dio, & ira, & libidine; nos erimus, vt ad flagitium, sic
 » ad cædem primi, tantæq. multitudinis sanguinem vnâ
 » cum barbaro videbimur hausisse. Quamobrem ita cen-
 » seo; dum spiritus, & vires, & arma supersunt, audendû
 » aliquid esse tentandamq. fortunam, ne inulti pecu-
 » dum instar trucidemur. Hostis nunc agit incautus, &
 » securus disiecta, & soluta sunt omnia: Sumamus igi-
 » tur arma cuneoq. rumpamus in castra viam, & magnâ
 » virtute necessitatem hæc vltimam ornemus. Aut enin-
 » exitus erit melior quàm speramus, aut si Mars dubita-
 » bit, honestum vtiq. nostris malis exitum inueniemus.
 » Hæc vbi Mundilla est locutus, nemini consilium eius pla-
 » cebat, authoremq. tam abruptæ sententiæ consensu si-
 » mu

mul omneis aspernati, Theodiberto dedendam esse vr-
 bem censent. Et ille cum iactatis vtrinque conditioni-
 bus, pacato similis discessisset, atque ciues interea, tan-
 quam in media pace, omnia militiae remisissent munia;
 nec stationes ante portas, nec vigiliae, nec tormenta in
 muris locarentur; quarta noctis vigilia, quod gratissi-
 mae quietis est tempus, conuersis repente signis irru-
 pit, ac per omnia, quae victorum fert libido, saeuijt vt
 in captos. Nescitur autem, quanam barbaro tantae sae-
 uitiae fuerit causa, qui tantus aestus irarum, vt
 quae fuerant nobilitatura victoriam, ac debuerant tan-
 quam in aliena venienti munus esse gratissimum;
 vrbs pulcherrima, diues artium populus, inclita te-
 cta, moenia, templa, ferax ager, haec igitur omnia
 perdidit odio, quod ipsa quidem dedititia turba non-
 dum meruerat; res autem inanimes ac mutae nullo mo-
 do potuere mereri. Versa igitur in securitatem, & quasi
 post tantos labores, vigiliasque sopita ciuitate, ingredi-
 tur cum irato duce nocturna multitudo auda caedis &
 praedae, propera manibus, armis instructa; statimque ple-
 na vrbs hostium fuit. Occupant primo arcem caesoque
 praesidio, Mundillam conijciunt in vincula, tanquam
 seruantes in otium, & poenam; paucos, quorum praeci-
 pue metus & flagitium obstiterat illius consilio, receptos
 sibi socios asciscunt. Ea prima, & vnica fuit irruenti-
 cura; caetera per iram, & libidinem, & furorem agun-
 tur, vt noctis obscuro, sic absque discrimine. Per o-
 stia, per tecta, per fenestras, irrumpunt aedes; alios
 excitatos fragore protinus, & tumultu, semi somnes in-
 terficiunt; praecipitauerunt se in vias alij, alij qui surda de-
 cum-

cum-

cumbebant quiete, mors continuata ferme sine sensu. Fit cædes ingens; expletur argento miles, quod in obsidione ac fame contempserat auaritia & cumularat, nullo iam usu. Sed non eius mali pessimum fuere, vulnera, sanguis, rapinæ; longe maius pudicitie damnum fuit. Nam barbari, queis neq. metus ex Deo, neque pudor ex natura, quicquid ætate, vel sexu, vel forma, interim placuerat, libidini suæ prædam faciebant. Et debuit esse atrox ac horribile visu, cum ante cruenta virorum & parentum ora, vxor, proles, dedecus vltimum paterentur, eosq. funebres ludos dari sibi morientes viderent. Non tamen ea stupra vel adulteria viuendi pretium erant, quippe cum ab alijs dehonestata corpora, mox ferirent alij, vel etiam eadem illico manus, idem adulter, expleta libidine, vel in furorem versa trucidaret. Pari licentia sacrarum virginum cœtus fœdauere claustris effractis, ac ibi tanto immitior fuit luxuria, quanto pertinacius illæ decus muliebre tuebantur. Per domos hæc, per monasteria quoq. & templa, prout tulerat impetus; prout opportunitas inuitarat. Vbi verò strepitu & discursu, & voblatu, & clamore tota ciuitas excitata in armjs fuit, non segniter ab nostra quoque parte est dimicatum, & viæ manarunt sanguine. Sed numero, & spe, & animis præsentibus, & captiuę iam vrbis imagine hostes superabant, quodq. miserrimum erat, incertis inter tenebras ictibus sese Mediolanenses ob trepidationem figebant cum barbari ex destinato remgerent. Dies aperuit errorem, simul captiuitatem, & finem rerum, & plena cuncta hostium ostendit. Inhorruere superstites
cladis,

cladis, & cum omisso ferro misericordiam victoris expectarent ad trecenta millia sunt interfecti; vrbs diruta & incensa. Dacius Episcopus elapsus fuga, siue odio Catholici nominis eiectus (vtrumque enim traditur) Constantinopolim ad Imperatorem tetendit. In eo itinere Corinthum appulsus deducitur fortè inhospitalem in domum, quæ lemurum terroribus, & faunorum ludibrijs infesta relinquebatur solitudini ac squallori, nequisquam eò inferre pedem audebat. Ceterùm, id non constat, dederintne Corinthij tale domicilium arte quadam, & dolo malo, scilicet vt sacro sic illuderent capiti, an verò vulgata virieius fama spem fecerit, purgatum iri domum, si eò sanctus immigraret. Certè purgata diuinitus, & ab impura seruitute vindicata est, attonitaq. Dacij verbo ac nutu feralis cohors vim caelestè trepida fuga est testata. Multa nocte, cum Dacius, quiq. cum eo erant, solita quiete curarent corpora, spiritus irrequieti & impuri terrificas ad vices de more consurgunt implentq. omnia tremendo sonitu ac tumultu. quaterne cathenas alius alia in parte, alius mugire foedum, & quasi præcipire curru eosdem iterare cursus, quidam etiam assultare lectulis, & detracta lodice corporibus illudere. Tota domo hæc, & per cuncta cubilia fieri & audiri. Quà verò Dacius ipse decumbebatur, tantò magis fremere ac lasciuire turba, quantò magis castimonia & sanctitate viri, æternisq. aduersus omnem pudicitiam odijs, grex ille contaminatus excitaretur. Contactum tamen, & reliqua ludibria reuerentia sacri capitis atq. terror iniectus prohibebat. Enimverò Dacius primos ad fragores experrectus, postquam

icm,

rem, sicuti erat, coniecit, increpat securus animi Sathanam impurum, & haud sine ratione brutorum indutum figura & habitu, bruta quandoquidem superbia meritis fuisset, ut procul à beatorum sedibus amandaretur. Disiecit ac fugauit ea vox Dæmonas, ædesque redditę suę quieti pristinam celebritatem, & frequentiam recepere; nec deinde ultra diri tumultus exauditi, terrificęq. species ex ea nocte nusquam oculis obuersatę. Dacius inde pergens itinere destinato Constantinopolim peruenit, iterumque suppetijs impetratis in urbem quidem misit auxilia, ipse verò substitit Constantinopoli propter Concilium, in quo summa Catholicę veritatis agebatur, atq. post Pontificem Maximum, exulis Archiepiscopi præcipuę partes fuere. Tota res est nobis paulo altius explicanda. Theodorus hæreticorum princeps toties antea petitam irrito conatu Christi Diuinitatem violare nouis maledictis aggressus, vniuerso turbabat Oriente, Pontificemq. Vigilium, & ipsa decreta Concilij Chalcedonensis insectabatur. Ea si potuisset infirmare, minime dubium erat, quin sacra, & profana omnia permisceretur, atq. sequeretur terribilissima rerum perturbatio, & ruina. Nam illa Chalcedonensi a decreta, Catholicę fidei summam, & controuersa de religione capita grauissimis definita sententijs continebant, neq. sinebant amplius in dubium vocari. Prorsus ea formula non secus atq. vnico firmamento ac præsidio, tantis olim iactata contentionibus veritas nitetur, & Catholicarum partium homines, quodocunq. sollicitarentur ab improbis, confidenter ac expedite ad Chalcedonensia placita finitioremq. cõfugiebant.

fugiebant. Hæretici contra, & quisquis nondum re-
 sta prauitate ac veneno coqueret tacitus pestifera dog-
 mata, primum omnium habebant labefactare Chalce-
 donensem authoritatem. Id si processisset, si modico
 nutassent motu capita Concilij, vel simul omnia, vel
 singula separatim, haud erat dubium, quin tota si-
 mul Catholica fides euerteretur. Itaq. Theodorus cor-
 rupto in suam sententiam Imperatore Iustiniano nouã
 quandam & ab Chalcedonensi penitus formula dissen-
 tientem instituerat religionis ac fidei formam, eaq. vt
 in Ecclesiæ totius instituta, & consuetudinem induce-
 retur, mirum quantum adlaborabat. Et gratia nite-
 bantur, & denunciatione periculorum, & vniuersa
 demum fortunæ suæ mole, quò socios quamplurimos
 sui conatus haberent. Ex eo factiones & studia mira
 perturbatione ac tumultu, dum alij spem & metum,
 & principem ipsum sequuntur, alijs incorrupta fides,
 & veritas, & Deus, & Catholica res omnium humana-
 rum rerum momento, & obiecta specie potior & an-
 tiquior habetur. Orientales Episcopi ferme stabant
 ab Iustiniano, partim illius authoritate commoti, par-
 tim sectæ principes atq. instigatores vltro. Puram in-
 corruptamq. fidem Occidentales obtinebant, & pro
 Chalcedonensis authoritate Concilij parati erant oc-
 cumbere, si terrorem, & minas, & solita principibus Iu-
 stinianus intentaret. Ita distractis & affectis animis Cõ-
 cilium indicitur, velut componendæ rei, sed illa non
 dubia spes deteriori suberat parti, fore, vt sani, &
 integri, tot aduersantia suffragia, & consensum, & ip-
 sum haudquaquam sustinere principem possent. Cum

ea spe ac destinatione, præceptoq. in hunc modum Concilij totius euentu, Iustinianus Vigilium exciuit ab vrbe Roma, scilicet, vt illius quoq. interposita corruptela, & pauore, firmaret dogmata, quæ moliretur, neq. posset vnquam in posterum Summi Pontificis auctoritate sancita fides immutari. Vigilus enim uero pro Catholica re semper impavidus, & appetens laborum, quos iniungeret ea cura, sese commisit itineri, atq. Constantinopolim ire contendit. In Siciliam delatus obuios habuit ex vniuerso conuētu Dacium Archiepiscopum Mediolanensem, & Legatum Antiocheni Patriarchæ. Hi postquam ostendere Pontifici, quid pararetur, & quid cum suo grege Iustinianus agitaret; dissoluendæ Catholicæ religionis tentationem latere sub Concilij nomine ac titulo, quæue Chalcedone sint olim constituta, ea Byzantino conuentu rescissum atq. conuulsum iri; confestim ille cum Dacio, cuius prudentiam, & rerum vsum admirabatur, exquirat quanam expediendæ rei potissima sit ratio & via. Nihil addubitatum, quo minus Apostolico iussu vetaretur Imperator de religione statuere quicquam, aut immutare. Cum eo mandato litteræ Constantinopolim sunt missæ. Postea cum Dacio Vigilus in Regiam venit, ibiq. conflictatus omnium rerum varietate propugnatorem acerrimum, & participem omnium consiliorum habuit Mediolanensem. Ita, Dacius, cum & Pontificem Maximum ab improborum infectatione, & Catholicam religionem ab multiplici defendisset fraude, Mediolanum incolumis reuenit. Sed vrgebat senium, neq. diu postea vixit hoc mortali spiritu. Anno quingentesimo quinquagesimo sexto ad
æterna

æterna bona vocatus in cælum atq. situs in D. Victoris eade, solito erga sanctos honore celebratur. Extat ad eum Epistola Cassiodori de frumento in famelicâ plebem ex regijs horreis diuidendo, cum hac inscriptione. CASSIODORVS. DACIO ARCHIEP. MED. SANCTISSIMO. scilicet inde quoq. magnum viri nomē inclitamq. vitam facile coniectaueris. Cæterùm hoste depulso, & refecta post excidium à fundamentis vrbe, reuocatisq. multis qui superstites patriæ in vicinas vrbes erant dilapsi, atq. subolescente in dies prole; breui res Mediolanensis est renata. Tanta post cladem indulgentia Numinis fuit. Sed erat omnino tristis atq. miseranda species, cùm vrbs antea superba mœnibus altis, ac ædificiorum mole, propemodumq. gentium vna, templis & cæremonijs, & augustissimo cultu pro dignitate superos venerata, nunc humili vallo, concraticijs domibus, temporarijsq. sacellis fumans adhuc & vstulata conspiceretur. Rari Sacerdotes, aut obscuro, & noui, torrida ciuium ora, ciuitas infrequens, nec nisi post lentos progressus adulta. Inter hæc nouarum rerum primordia, sibi ducem creauere, vetus regimen iam inde à Stilichonis ætate, nec vnquam per Gothica tempora totq. varios dominatus intermissū. Is Magistratus tenere vrbi ac infirmæ funestus fuit, quodq. nomen Imperij, constituendis rebus, & firmandis vulgo crediderant fore, sub eius tutela rursus ad extrema sunt redacti. Nam Theodiberti frater Eriberus nomine cùm aliquantum temporis carpendo & vrgendo resurgentem urbem frustra consumpsisset, quasi lentæ expeditionis tædio colligit vasa, Ducemq. Me-

diolanensium euocari ad colloquium iubet. Progre-
ditur ille: Gallus orditur; fessum sibi militem labori-
bus & diuturnitate belli profectioem efflagitare; se
quoq. saturum prædæ simul & gloriæ reputare bellorū
incerta, cogitare quietem, velle domum abire, cupere
antequam discedat, contemplari nouæ vrbis faciem,
calcare maiorum vestigia; nanq. Mediolanenses oriun-
dos à Gallis, & se, quanquam iure belli, hostilia tenta-
re fuerit coactus, consanguineum tamen, & fratrem ci-
uitatis esse; proinde postulare, vt admitteretur. Pote-
rant vetera simul, & recentia mala Ducem admonere,
vt hæc verba suspectaret; sed stolidus & væcors animus,
cuiusmodi semper homines haud dubie superūm ira,
publicis rebus obrepunt, facile in fraudem est indu-
ctus. Portæ aperiuntur hosti, ducitur per omnia nouæ
vrbs diuerticula proditor externus à proditore ciue.
Miratur ille tam citò surrexisse urbem ex ruinis, laudat
noua Mediolanensium incunabula & natales; simul no-
tat oculis infensis, quid validi, quid muniti, quid etiam
oportuni, & aperti vrbs habeat, qua maxime parte fa-
cilis ac expedita esse possit irruptio. Placuit locus iu-
xta D. Michaelis ædem, quæ modicæ substructionis mu-
rus, leui negotio perfodi posset aut transcendendi. Cum
ea destinatione reuersus in castra nocte insequenti luc-
cedit murum, ac inuento statim aditu, nihilo mitior
fratre sauit igne, ferro, cæterisq. captarum vrbiū
iniurijs; ea Gallica fides fuit, quam mirifica res & ca-
sus infecutus docuit, armis & virtute, non dolis ac
proditione gerenda bella, siquidem vllum vnquam ge-
ri bellum oporteat. Cū enim postero die sopori se
se

se dedisset Eribertus, dira quies hominem terruit vicinam interminata necem. Ambrosius supra caput dormientis quater ac intentare flagellum visus, tremenda intonuit voce. Dabis pœnas improbe, qui meam urbem & mea templa ciuesq. meos violare ausus fuisti? Non multò deinde postea meridianam in sylua, puer qui scutum eius gerebat (Atio fuisse nomen ferunt) adactis per gutturis aperta spinis necauit; indeq. *Maspina* hodie loco cognomen manet. Per tot calamitates, atq. tam infestum in vrbe domicilium fecerunt Sacerdotes ad *Nuculam*, Episcopo Vitali, quem Pelagius in *Dacij* locum suffecerat. Vitalis hic authorem honoris sui grauitè offendit, meritisq. est vt vinculis & carcere dignus videretur, casu, quem memorabo. Macedonico mortuo, vacabat *Aquileiensis* Ecclesia dignatione ac nomine tunc inter primas. Post varia competitorum studia, & contentiones in eum locum procerum voluntate Paulinus quidam eligitur. Nobilitas huic, & litteræ, vita quoq. & mores, ad eam formam, vt non male collocatum esse pontificatum vulgo prudentes homines existimarent. Vna res animos sollicitabat, quominus sincero gaudio fruerentur, quod nimirum Pontifici Maximo prauè discors idem, illius penitus auctoritatem adspernaretur. verùm id sanari ac tolli posse malum arbitrabantur, vel ipsius lenitate Pelagij, qui priuatas similtates publicis obstare commodis nollet, vel pœnitentia & moderatione Paulini, quem noua dignitas, & sacer honos admoneret pietatis erga sacrorum principem, à quo in id fastigij euectus foret. Hæc vulgò opinabantur ac differebant. Mox apparuit

apparuit

apparuit altius descendisse in animum iras, & offensio-
nem, & quicquid illud alienationi ac discordiæ præ-
buisset femina. Quippe cùm iam dies instaret, quo die
Paulinum à Pontifice Maximo, vel ab eo quem ipse no-
minasset, oporteret ritè consecrari, nimium iam inemor
antiqui certaminis, & veteris offensæ novus Episcopus,
abnuitt apicem suum subijcere Pontifici, & à Vitale Me-
diolanensium Antistite initiari præoptavit. Vetus erat
institutum iam inde à Barnaba, & Marco, vt Mediola-
nensis Archiepiscopus Aquileiensem Patriarcham, atq.
hunc ille vicissim initiare posset. Itaq. Vitalis à Paulino
super ea consecratione appellatus, vsurpandi iuris cau-
sa, vti credere fas est, non quo per Pelagij dedecus, &
iniuriam gratificaretur Aquileiensi, suscepit munus, &
ritè hominem initiauit. Confestim id fama Pontifici
Maximo nuntiat Romam, & ille Paulini contumaciam
detestatus, Vitalem simul neq. rectè, neq. ordine fecisse
iudicavit, qui suspiciosissimo illo tempore cæremoniã
obijisset, qua Paulinus eludere ac defugere supremam
Apostolicam authoritatem esset conatus. Nam si ve-
tera, & exoleta priuilegia reuocare animus fuerit, de-
buisse per litteras saltem petere facultatem eam, neq.
socium fieri Paulino proteruitatis & insanie. Nunc in
contumeliam Apostolici nominis ea initia idq. sacrum
celebratum videri, neq. reliquum esse iam aliud, quàm
vt facta conspiratione, Mediolanensis, & Aquileiensis
infestis eant animis Romam, & abrogare sibi summum
honorem conentur. Hæc & alia Pontifex iratus expo-
stulando & fremendo, cùm nequaquam satis expleuis-
set dolorem, processit demum eò, vt grauiter in vtrúq.
esse

esse animaduertendum putaret. Itaq. scribit ad Narsetem (is tunc pro Cæsare summum in Italia magistratū obtinebat) vti constrictos vtrumq. vinculis, & quam arctissima custodia cinctos, Vitalem & Paulinum sine mora Romam mittat, neq. nos eius rei finem ultra comperit habemus. Hanc Paulini consecrationem aliæ litteræ, in Honoratum, qui Auxano successit, referunt, ipsaq. quotidiani precum officij lectio sic habet, haud parua in Episcopum illum iniuria, & probro. Nunquā enim ille, vti sanctus & Apostolicæ Sedi Maxime additus fuit, commisisset, vt interposita offensione, sese negotio tanti discriminis immisceret, atq. quodammodo aleret iurgia & lites. Potuit hoc in Vitalem cadere, qui rerum humanarum vsu, & vulgari prudentia, magis quàm cælesti spiritu negotia, & res omnes ponderaret; Honorato tale quippiam admittere fuisset horror, eximie videlicet religionis, & haud dubie contemptu rerum humanarum in cælum eminenti. Cæterum initium, & altior causa diffensioni fuisse videntur tria Concilij Chalcedonensis capita, de quibus inter Catholicos ambigebatur, quæ contentio in tantum exarsit, vt Episcopi pleriq. cum ipso Pontifice Maximo gererent inimicitias, & ab eius autoritate penitus abhorrent. Scilicet imbutæ mentes certamine, sicut assolet, omnem iniuriæ locum quærebant; ac ipsi quoq. clarissimarum vrbiū populi iam erant in huiusmodi certaminis parte. Nam cum erga Pontificem Maximum caritate ac studio Episcopos auersarentur, quos esse illi inimicos viderent, rursus Episcopi cum popularibus certabant odio & temeritate, & omnibus rebus, quas

quas.

quas ira & exulcerati dolor animi suppeditare ad contumeliam solet. Sed ea calamitas, idq. miserabile certamen, magis proprium cæterarum Italiæ ciuitatum fuit; Mediolanenses eius mali contagione caruere. Neq. enim, aut vltra anni spatium discors Pelagio Vitalis fuit, aut quandiu mansit discordia, ciues Episcopum sunt auersati. Argumentum ex eo petitur, quòd Pelagius, cùm iterum ac tertio scriberet Narseti de coercenda rebellium Episcoporum temeritate, notaui Aquileiensem, de Vitali nullam addidit litteram, ipsum vtiq. nominatim appellaturus, si quæ cæteras vrbes Episcoposq. rabies haberet, ea iam laboraremus. Vitalis reconciliata gratia cum Pontifice Maximo, quadriennium adhuc in suo munere superstes fuit, non ille quidem sanctorum additus numero; constans tamen & seuerus, & nimio plus acer ad exequendum.

Lapsus est in eius ætate Petrus Galesinius, dum per Longobardica mala conflictatum refert. Neq. enim ea gens adhuc Italiam tentarat Biennio post irrupere.

